

LETO XI

Številka 30

Jesenice, 1. avgusta 1969

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Vari — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja« Železarna Jesenice. Telefon int. uredništva 483, administracija 484 — Tisk: ČP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Zahvala vsem sodelujočim

Odbor za proslavo 100-letnice Železarne se ob izredno kvalitetni izvedbi osrednje proslave 100-letnice Železarne 26. in 27. t. m. zahvaljuje vsem sodelujočim in sicer: kolektivu (upravi, igralcem in recitatorjem) amaterskega gledališča Tone Čufar, pihalnemu orkestru jeseniških železarjev pod vodstvom Rada Kleča, jeseniškemu mešanemu pevskemu zboru pod vodstvom prof. Milka Škoberneta, moškemu pevskemu zboru JEKLAR pod vodstvom Poljeta Ulage, pevcem srednješolskega zbora, likovni sekciji DOLIK in ansamblu narodnih plesov pri DPD Svoboda Tone Čufar, godbi na pihala DPD Svoboda Gorje, DPD Svobodi Javornik — Koroška Bela in poklicnima filmskima in dramskima igralcema Mihi Balohu in Rudiju Kosmaču. Zahvala velja tudi vsem športnim organizatorjem in sodelavcem-tekmovalcem, ki so poskrbeli za prijetno popoldne na Poljanah in vsem organizatorjem in tistim, ki so pomagali, da smo 100-letnico podjetja dostojno proslavili.

Zahvaljujemo se tudi poklicni gasilski in reševalni enoti in tehničnemu muzeju za veliko delo, ki je bilo opravljeno v tem času.

Osrednja proslava je dokazala, da smo tudi na Jesenicah sposobni pripraviti kvalitetne kulturno-umetniške in druge prireditve, kljub zelo neugodnemu letnemu času.

Vsem želimo še mnogo uspehov pri kulturnem in športnem delu!

Odbor za proslavo 100-letnice Železarne

Kvalitetno delo — samoupravljanje — integracija — naša bodočnost

Z rdečimi nageljni v gumbnici na slavnostno sejo delavskega sveta

Po otvoritvi treh razstav in kratkem koncertu pihalnega orkestra jeseniških železarjev, so fanfare v soboto 26. t. m. v novi dvorani kulturnega doma na Javorniku ob 17.30 naznanile začetek slavnostne seje delavskega sveta Železarne ob 100-letnici podjetja. Člani DS in gostje so z rdečimi nageljni v gumbnici skoraj polno zasedli novo dvorano. Predsednik DS Franc Kobentar je otvoril sejo in pozdravil številne goste in člane DS.

Otvoritvi je sledil kulturno-umetniški program, ki so ga izvajali jeseniški združeni moški zbor in pihalni orkester jeseniških železarjev. »Delavskemu pozdravu« v izvedbi omenjenih ansamblov je sledil recital poezije Toneta Čufarja, Srečka Kosovela, Karla Destovnika-Kajuha, Miha Klinarja, Pavla Zidarja, Marjana Stareta in Benjamina Gracerja. Kvalitetno naštudiran recital pod vodstvom Stanke Geršakove so izvajali: Slavko Polanec, Marija in Janez Kavčič, Darinka Koroščeva in Borut Verovšek, vsi člani amaterskega gledališča Tone Čufar.

Po »Pozdravu ob 100-letnici Železarne« komponista Poljeta Ulage in v izvedbi združenega moškega zbora, je spregovoril predsednik DS Franc Kobentar, katerega govor smo objavili že v 29. številki Železarja. Za njim je spregovoril direktor Železarne mag. inž. Peter Kunc v nekoliko skrajšani obliki, kakor na nedeljskem zborovanju železarjev v valjarni na Beli (ta govor v celoti objavljamo v današnji številki, op. ur.).

Po njegovem govoru je predsednik DS Kobentar podelil 53-tim članom delovnega kolektiva in drugim javnim in kulturnim delavcem ODLIČJE 100 LET ŽELEZARNE. Odličja so prejeli: dr. Miha POTOČNIK, Janko TORKAR, dipl. inž., Milan KRISTAN, Matevž HAFNER, dipl. inž.

(dosedanji direktorji ZJ), Peter KUNC, mag. inž. — direktor ZJ, Tončka MANDELJC — žebljarna, Pavia DRAB — elektrodni oddelek, Marica SIMON — upravne službe, Pavel VUDRIČ — varnostna služba, Janez ROZMAN — TPD, Franc LASNIK — livarna, Franc ANDOLŠEK — RTA, Tomaž ERTL — SEP, Vlado LAKIČ — šamotarna, Janez NOVAK — poklicna gasilska in reševalna četa ZJ, Albert ČERNI — plavž, Anton ZUPAN — valjarna profilov, Ivan KAMBIČ — valjarna 2400, Milan POLAK — sekretar samoupravljanja, Ferdo LUKEK — valjarna 1300, Alojz ŠUSTARŠIČ — strojne delavnice, Feliks KOREN — valjarna žice, Anton POGACNIK — elektro jeklarna, Edo DROBNAK — UOS, Janez PETERNEL — strojno vzdrževanje, Anton PRAŠNIKAR — valjarna žice, Anton SLIVNIK — elektro-toplotna energija, Peter OBID — valjarna 1300, Mavro LENARDIČ — valjarna 1300, Franc MULEJ — valjarna profilov, Gabrijel OBID — valjarna profilov, Anton PREŽELJ — VEN, Ludvik ČEHO-

(Nadaljevanje na 2. str.)

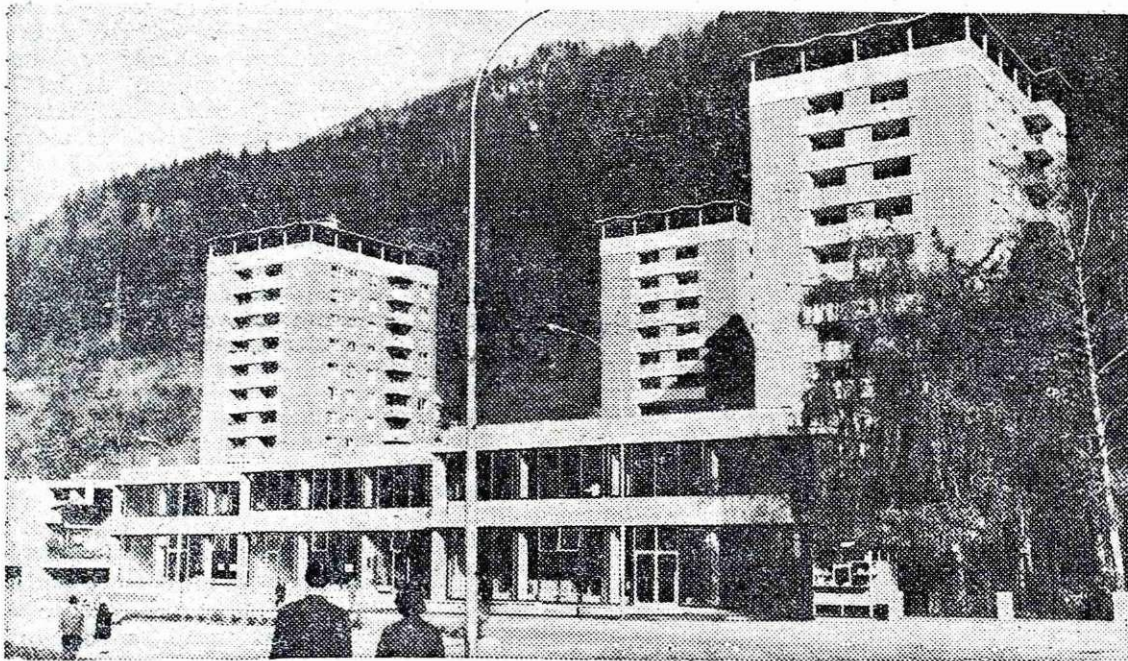
Govor predsednika izvršnega sveta SRS Staneta Kavčiča na zborovanju železarjev

Odprlo se bo novo obdobje, tudi za Jesenice in železarstvo

Pridružujem se v imenu izvršnega sveta čestitkam, ki jih verjetno ob tem vašem jubileju dobivate iz vseh strani naše Jugoslavije. Vi sami veste, da je pridobivanje železa v tem kraju starejše kot pa jubilej katerega slavimo danes. Danes pravzaprav slavimo posledice industrijske revolucije, ki je začela svoj pohod pred 100 leti predvsem v zapadni Evropi, slavimo posledice pohoda kapitala, ki je iskal nova tržišča, nove naravne pogoje, novo delovno silo za svoje profite in za svoj razvoj in katere je tudi našel v teh krajih. To je bilo takrat, ko je Evropa že končala svoj nacionalni preporod in zato je bilo tembolj pomembno, zlasti za slovenski narod, ki je bil v

tistem času narod zamudnik v vsakem pogledu, v nacionalnem, socialnem, tehničnem in gospodarskem. Tedaj je grozilo, da nas bodo odpihnili viharji, ki so prihajali iz Alp in iz severa. Grozilo je, da se bomo utopili v valovih Jadrana, ki so pljuskali iz jugo-zahoda in tudi je grozilo, da se bomo izgubili v panonskih nižinah. Toda, vendar se nič takega ni dogodilo. Zakaj? Zato, ker se je hkrati z industrijskim in gospodarskim razvojem tega področja Slovenije, ki je bila tedaj še razkosana in razdrobljena v mnoge pokrajine, pojavil na bojišču za nacionalno in socialno svobodo slovenskega naroda nov bojevnik, ki se imenuje slovenski proletarec. Ta pro-

(Nadaljevanje na 2. str.)

Ob občinskem prazniku — 1. avgustu, čestitajo vsem občanom

- Skupščina občine Jesenice in družbeno-politične organizacije občine
- Samoupravni organi, politične organizacije in uprava Železarne ter uredništvo Železarja

Kvalitetno delo — samoupravljanje...

(Nadalj. s 1. str.)

VIN — valjarna 2400, Maks ZUPAN — valjarna 2400, Mirko PETAC — strojne delavnice, Ivan BELJAN — PIV, Jurij DOLENC — strugarna valjev, Oto PIRC — jeklovlek, Jože KLINAR — transport, Silvester COP — strojno vzdrževanje, Ivan BEVC — gradbeno vzdrževanje, Anton RO-PRET — martinarna, Janko ŽAGAR — martinarna, Franc JEKLAR — valjarna žice, Bogdan KNAFLIC — komercialni direktor, Franc GLOBČNIK — plavž, Anton GROSELJ — obratovodja valjarne žice, dr. Milan ČEH — obratna ambulanta, Božidar JAKAC, akademik — slikar, Radovan GOBEC, skladatelj, Miha KLINAR, pesnik in pisatelj, Milko ŠKOBERNE, profesor — komponist, Polde ULAGA, zborovodja — komponist.

Sledila je še prvič izvajana pesem Železarska, za katero je besedilo napisal pesnik in pisatelj Miha Klinar, uglasbil pa profesor Milko Škoberne, v izvedbi združenega moškega zbora in pihalnega orkestra pod vodstvom Rada Kleča. Pevce pa sta pripravljala zborovodja Polde Ulaga in Milko Škoberne.

Slavnostno sejo, ki je potekala resnično v slavnostnem vzdušju in ki jo je direktno prenašala tudi lokalna radijska postaja, je zaključil predsednik DS.

Ob zvokih godbe in zborovanje železarjev

Kljub visokemu poletju, se je v nedeljo 28. t. m. zjutraj zbralo v hali nove valjarne žice na Beli čez 1000 železarjev, nekdanjih sodelavcev — upokojencev, svojcev, občanov in gostov. Poleg predstavnikov številnih jugoslovanskih železarn, podjetij, s katerimi poslovno sodelujemo, gorenjskih občin in predstavnikov družbeno-političnih organizacij, so se zborovanja udeležili dr. Marijan Breclj, podpredsednik zvezne skupščine, pokrovitelj Stane Kavčič, predsednik in Rino Simoneti, član izvršnega sveta Slovenije, Tone Bole, predsednik gospodarskega zbora republiške skupščine, Jože Božič, sekretar za delo skupščine SRS, Djordje Andrejević, sekretar ZJZ in nekdanja direktorja dr. Miha Potočnik in inž. Matvez Hafner ter akademik Božidar Jakac s soprogo.

Potem, ko je pihalni orkester odigral državno himno, je zborovanje začel in pozdravil vse navzoče predsednik zvezne organizacije sindikata Železarne Srečko Mlinarič in prosil, da zbranim spregovorijo pokrovitelj, predsednik IS SRS Stane Kavčič. Njegovemu govoru, ki ga v celoti objavljamo, je sledil govor direktorja Železarne, mag. inž.

Petra Kunca, katerega govor prav tako objavljamo. Po končanih govorih je združen jeseniški mešani zbor ob spremljavi pihalnega orkestra izvajal odlomke iz Rdeče kantate Miha Klinarja, ki jo je uglasbil Radovan Gobec. Kot recitatorja sta sodelovala gledališka in filmska igralca Miha Baloh in Rudi Kosmač ter članici amaterskega gledališča Tone Čufar Marjana Čebulj in Slava Marošević. Potem, ko je predsednik DS Železarne Franc Kobentar prebral pozdravno brzojavko predsedniku republike maršalu Titu,

Srečanje na Poljanah vredno visokega jubileja

V popoldanskih urah se je kljub izredni vročini zbralo na Poljanah čez 10.000 železarjev in njihovih svojcev. Za razvedrilo je igral pihalni orkester jeseniških železarjev, v športno-zabavnih tekmovanjih pa so se pomerili sodelavci iz delovnih enot. Po končanem programu so se ob zvokih domačih viž na plesi-

je združeni mešani zbor ob spremljavi pihalnega orkestra zapel Klinar-Škobernetovo Železarsko. Zborovanje je zaključil Srečko Mlinarič in povabil vse navzoče na ogled nove bluming in štelvaljarne ter na popoldansko srečanje na Poljanah.

Na dopoldanskem zborovanju je sodelovala tudi godba na pihala DPD Svobode Gorje, ki jo vodi Julij Zorgo. V gorenjskih narodnih nošah so pri vходу v nove valjarne s koračnicami sprejemali obiskovalce in prispevali k prazničnemu razpoloženju.

šču zavrteli mladi in stari. V izrednem razpoloženju je minilo osrednje slavje naših železarjev ob njihovem visokem jubileju... Če izvzamemo nekatere pomanjkljivosti gostincev, je bilo to nepozabno srečanje naših železarjev in svojcev v naravi vredno visokega jubileja Železarne.

Odprlo se bo novo obdobje, tudi za Jesenice in...

(Nadalj. s 1. str.)

letarec, čeprav je bil neizkušen v svojih bojih, je bil vendar dovolj pogumen, da se je podal na pohod, dovolj zvest svojemu narodu in ljudstvu, da je prenašal težave, dovolj moder in politično taktičen, da si je iskal zaveznika tam, kjer ga je imel, med slovenskim kmetom in med slovenskim izobraženstvom.

In tako se je začel tudi nacionalni in socialni preporod slovenskega naroda, katerega na čelu se je postavil delavski razred. Začela se je težka pot, izkoriščanja, ponižanja, porazov, vzponov in padcev, ki je prebrodila labirinte dveh svetovnih vojn in ki je končno srečno in zmagoslavno končala ob pretekli vojni in ki se danes nadaljuje z nacionalno in socialno svobodo v našem sistemu samoupravljanja, v enotni povezanosti z vsemi ostalimi narodi Jugoslavije. Zakaj poudarjam vse to. Ne samo zato, da bi obujal spomine na 100-letno preteklost, ne zato da bi olajšal delo zgodovinarjem, ampak predvsem zato, ker se v tem skriva neka posebna specifičnost slovenskega delovnega človeka in vsega slovenskega naroda.

Skupaj z razvojem industrije, skupaj z jeklom so se kovali tudi ljudje, ljudje, ki so danes prevzeli na svoja pleča svojo lastno usodo našnjega in jutrišnjega dne. Vi ste konec koncev sedaj vnuki in pravnuki svojih dedov in pradedov. Že tretja in četrta generacija pravzaprav nadaljuje to pot, nadaljuje pot industrijskega razvoja z vsemi zahtevami, prednostmi in težavami, ki jih tak razvoj v takih pogojih kakršni so bili, nujno prina-

šajo s seboj. Včasih v našem velikem stremljenju zato, da se čimprej rešimo zaostalosti, da čimprej spremenimo naso patriarhalno in zaostalo vas, da čimprej likvidiramo nerazvita področja, malce pa pozabljamo na te industrijske tradicije, na potrebo teh krajev, na potrebo starih klasičnih industrijskih centrov, ki se kaže v raznih smereh in v raznih oblikah.

Vse od velike in mnogokrat prevelike izrabljenosti osnovnih sredstev, do velikega števila upokojencev, ki so v zelo težkih pogojih dali vse kar so imeli, zato, da uživamo to, do česar smo doslej prišli. Včasih pozabljamo na specifične težke komunalne, socialne in kulturne probleme klasičnih industrijskih centrov, med katere gotovo spadajo v prvi vrsti tudi Jesenice. Mislim, da lahko napredujemo samo tako in da lahko naprej kujemo našo enotnost, našo povezanost in sodelovanje v celotnem slovenskem in jugoslovanskem merilu, če vidimo vse komponente, ki so danes prisotne v našem družbenem življenju. In v to specifičnost in v to dejstvo gotovo spada tudi tradicija starega industrijskega klasičnega proletariata. Lahko vam rečem, da pri nas v Sloveniji v republiškem vodstvu zelo enotno gledamo na to vprašanje, da zelo enotno čutimo in si prizadevamo, da bi bilo tudi v materialnem in vsakršnem pogledu prisotno pri naših republiških bilancah, prizadevali si in si bomo prizadevali, da bo v ustreznem obsegu prisotno tudi v jugoslovanskih, zlasti v materialnih in sistematskih bilancah.

V tem oziru smo bili in bomo tudi v bodoče zelo odločni tudi zaradi tega, ker ne

Stane KAVČIČ, predsednik IS SRS pokrovitelj proslave, govori na zborovanju na Beli

Gorenjsko železarstvo in umetnost

Ob 100-letnici Železarne je bila izdana tudi izredno kvalitetna umetniška mapa pod naslovom Gorenjsko železarstvo in umetnost. V njej je 12 umetniških reprodukcij osmih slikarjev in sicer Andreja Trosta, F. Kurza pl. Goldsteina, Antona Karingerja, Ladislava Benescha, Hein-

richa Wellacha, Božidarja Jakca, Ljuba Ravnikarja in Jaka Torkarja.

Umetniško mapo so dobili v poklon od Železarne poslovni prijatelji, predstavniki družbeno-političnih organizacij in dolgoletni sodelavci, ki so odšli na druga delovna mesta.

pričakujemo, da vsa ta vprašanja industrijskih centrov razvite in na tradiciji sloneče industrije, rešuje nekdo od zunaj. Mi vemo, da jih moramo reševati mi sami, mi vemo, da nam ne bo nihče ničesar poklonil, hočemo samo to, da se te stvari dovolj upoštevajo ne samo v načelnih političnih deklaracijah, ampak tudi pri delitvi družbenega proizvoda. Mislim, da ste tudi vi upravičeni postavljati vprašanja in je prav, da jih postavljate tembolj tudi zaradi tega, ker ste, zlasti vaš delavski svet, z nedavnimi svojimi odločitvami in dogodki jasno pokazali, da ne mislite samo na danes, temveč da mislite tudi na jutri, da ste pripravljeni dati tudi svoj delež, svoj materialni delež k nadaljnjemu razvoju železarne, k modernizaciji, k specializaciji. Skratka, tak svoj delež, da se prebrodi kriza v kateri se trenutno železarstvo in zlasti še vaša železarna nahaja. Naše stališče je, da je to naš skupni problem in, da mora vsak v skladu s svojimi možnostmi in tudi odgovornostjo participirati pri njegovem reševanju.

Mislim, da je težava tudi v tem, ker se je naenkrat nakopičilo mnogo problemov. Mogoče skozi zadnje desetletje in sedaj so se naenkrat pojavili vsi naenkrat hkrati na dnevnem redu in zato je položaj mogoče nekoliko težji. Toda z zavestjo, s pametnim pristopom, s skupnimi naporji, z zavzetostjo za integracijo, s povezovanjem s celotnimi drugimi panogami industrije, z republiško materialno pomočjo, zlasti kar se tiče nadaljnjega razvoja in modernizacije železarne, sem trdno prepričan, da bomo našli ustrezne rešitve in

da se bo odprlo novo obdobje, lahko bi rekel tudi za Jesenice in za železarstvo, obdobje nove sedanje tehnološke in industrijske modernizacije, preobrazbe in če hočete v nekem smislu tudi revolucije, ki bo dala večje rezultate in tudi v materialnem pogledu odprla široke možnosti za napredek standarda in vsega ostalega kot pa je to trenutni položaj.

Lahko rečem samo še to, da se mi vsi skupaj dobro zavedamo položaja v katerem se nakajamo, da mislimo, da je treba delati vztrajno in premišljeno, da moramo združevati naše sile in deliti soodgovornost in da je v tem porok, da rešimo probleme, kateri so trenutno pritiskali zlasti sedaj v tem obdobju. V tem smislu apeliram na vse vas, da daste svoj prispevek, da odprto in jasno poveste tudi tisto, kar je prek vaših moči, kar vi sami ne morete rešiti in da odprete, če je potrebno, zato tudi ustrezna vrata bodisi republiška, bodisi zvezna, da bi na ta način nadaljevali uspešno tradicijo industrijskega razvoja in šli v korak z ostalim razvojem, z ostalimi panogami, z ostalimi industrijskimi centri v Jugoslaviji in zlasti v Sloveniji.

V tem smislu vam želim čimveč uspehov pri vašem bodočem delu in verjetno lahko mi in tisti, ki pridejo za nami v prihodnjih 100 letih, če mi je dovoljeno uporabiti to prispodobo, pričakujemo za ta kraj, za te alpske doline, za našo ožjo domovino Slovenijo in za vso Jugoslavijo, boljše življenje, boljše preteklost kot pa je bila nam naložena v preteklih 100 letih. Pozdravljeni!

Referat direktorja Železarne mag. inž. PETRA KUNCA na zborovanju delovne skupnosti

Delovne skupnosti s tako tradicijo in s takimi lastnostmi ne morejo in ne smejo propasti

Večtisočletna tradicija železarstva na Gorenjskem

Čeprav letos slavimo 100-letnico, pa je zgrešeno misliti, da železarstvo na Gorenjskem obstaja samo 100 let. Zgodovina gorenjskega železarstva je mnogo starejša in sega v prazgodovinsko dobo,

obsegu in visoki stopnji razvoja železarstva na Savi. Na Savi so talili siderite, ki so jih kopali v rovinah na Planini pod Golico ter rjavi železovec izpod Stola in manganosko rudo z Begunjsčice. Sko-

larne, je bila po svoji centralni legi, obsegu svojih naprav, rudarskih pravicah lastnikov, rudni bazi in prostrani gozdni posesti, po svojem delovnem kadru in trgovskem slovesu izdelkov tako rekoč v naprej določena, da postane žarišče združenega gorenjskega železarstva in

gokopne družbe, delali poizkuse o uporabljivosti domačega rjavega premoga iz Zagorja, pri raznih postopkih taljenja rud ter predelave groblja in jekla. Železarna na Savi je po plavžnih spisih iz leta 1581 izvažala svoje izdelke na tržišče Benečije, Lombardije in Napolitanije. Letno je pretopila okrog 111.000 centov rude. Leta 1869 je že vpeljala plinske pudlovke in varilne peči na plinsko kurjavo z uporabo šote, ki so jo rezali na šotišču na Pokljuki, okrajnikov in dračja. Bre-

ščansko jeklo je šlo v Španijo, Italijo in Francijo, azalonsko pa za orožje prek Siska v Turčijo. Letno so iztržili poprečno 171.000 goldinarjev. V dobi, ko se je združevala s fužinami na Javorniku in Bohinju, je imela jeklarna na Savi s priključenimi obrati po tedanjem merilu že izrazito obeležje velikega industrijskega obrata. Na Savi je delalo okrog 600 zaposlenih — varilcev, pudlarjev, plavžarjev, topilcev, kovačev, fužinarskih tesarjev, zidarjev in pa čelarjev ter rudarjev.

Gostje ob zvokih godbe na pihala iz Gorij prihajajo na zborovanje

daleč pred našim štetjem. Noriško železo je slovelo že v rimski dobi in stari rimski zgodovinarji poročajo o njem. Odkopana tališča, najdeni kovanci in orodje, ki so bili odkriti na Ajdovskem gradu v Bohinju in pozneje na drugih mestih v Gornjesavski dolini, nam pričajo, da je železarstvo v naših krajih obstajalo že pred dvemi tisočletji in da je bilo ob silovitih bojih ob razpadu rimskega cesarstva in preseljevanja narodov med III. in IV. stoletjem porušeno in uničeno. Toda živa potreba po železu je kmalu zopet pripeljala do tega, da so tališča železa ponovno oživele.

Odkopavanja dr. Schmidta v Bohinju in v Nomenju so obogatila naša znanja o stari zgodovini topilništva in potrdila obstoj visoko razvitega železarstva v naših alpskih dolinah. Tudi novejša odkritja — stare vetrne peči nad Kropo in odkritje tališne peči v Karlovem rovtu na Planini pod Golico, so nadaljnji dokazi razvitega plavžarstva v zgodovini. Zgodovinski dokumenti dokazujejo, da je na Savi obstajala tališnica železove rude z urejenim rudarskim obratom že pred 588 leti. Po listini, ki jo hrani državni arhiv v Monakovem, je prejela tališnica in pretočilnica na Savi od grofa Ortemburškega 24. avgusta 1381. leta poseben rudarski red, kar priča o znatnem

zi stoletja je na Savi živela tradicija železarskega dela, ki je prehajala iz roda v rod. Rudarstvo in topilništvo je bilo prvotno v rokah domačinov. Ko so se mednje preselili tujci, so Slovenci prepustili iniciativo njim in pasivno doživljali modernizacijo tehnologije železarstva. Iz gospodarjev so postali fužinarski delavci, rudarji, oglarji in vozniki. Med doseljenimi tujci so za zgodovino železarstva na Gorenjskem najpomembnejši Bucelliniji, ki so v XVI. stoletju preselili fužine obratov z obronkov Karavank k reki Savi. V tem času so nastale fužine na Plavžu, Savi in Javorniku, ki je znamenito tudi zato, ker je tam obratoval že leta 1535 breščanski plavž, prvi v alpskih deželah. Ob skromnem zaslužku je koval savski kovinar iz rudnega bogastva, ki ga je zbiral naš rudar na področju Karavank. Triglavskega pogorja in Jelovice — savsko jeklo, ki je slovelo daleč po svetu in izdeloval iz njega dragoceno orodje in orožje. Menjavali so se rodovi, menjavali so se lastniki, sloves dela jeklarjev na Savi in jekla, ki so ga znale skovati žuljave roke gorenjskega železarja, se je obdržal in preživel vse krize.

Izmed fužin v tem gorenjskem kotu je železarna na Savi, ki je pred stoletji nosila ponosen naslov »cesarsko kraljeve privilegirane jek-

matica, v katero naj bi se združile postopoma vse delovne skupnosti starih fužinarskih obratov. O njeni tehnični naprednosti nam priča to, da so že leta 1706, ko je bila uporaba premoga kot kuriva za industrijo še neznan, torej 75 let pred ustanovitvijo Trboveljske premo-

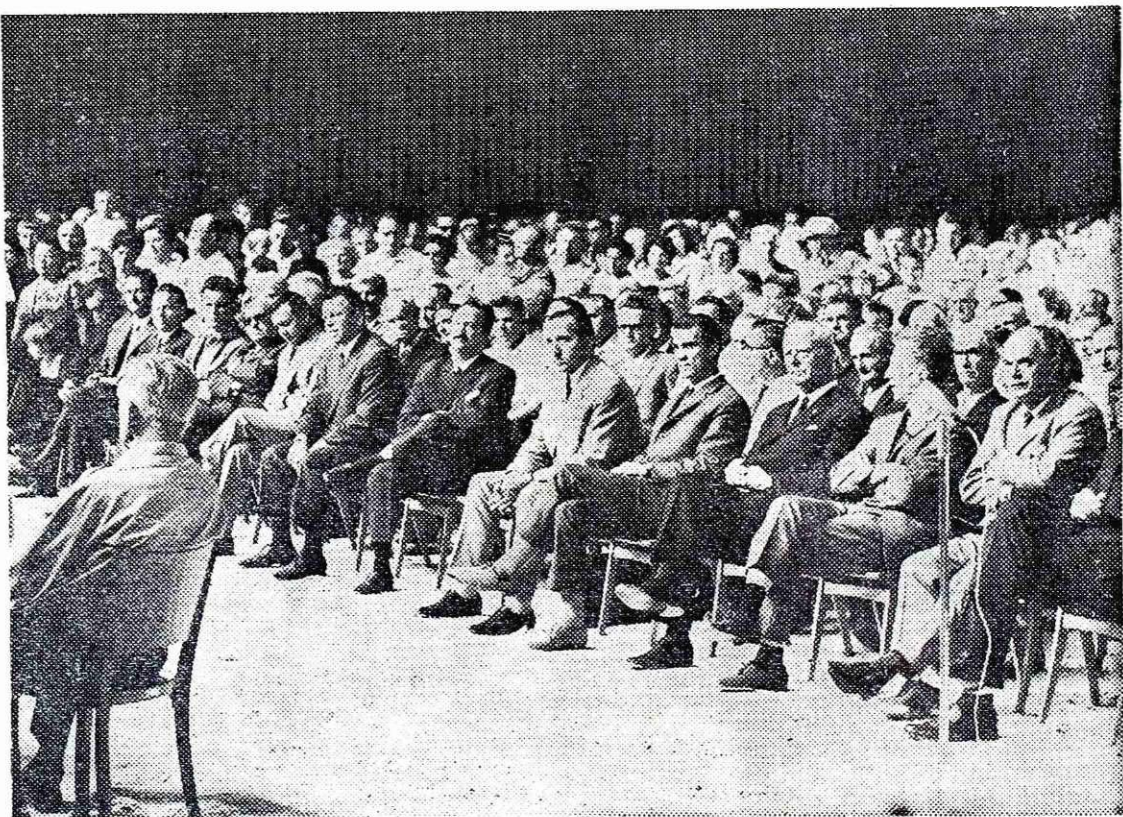
Prelomno leto 1869

Naravni pogoji, ki so bili pred tisočletji osnova za nastanek in razvoj naših starih gorenjskih železarn in krajev, to je predvsem ugodna lega v globelih podgorah z nekaj bogatimi nahajališči železove rude, z lesom bogati gozdovi za kuhanje oglja in dobre vodne sile spričo mehanizacije v industriji, pa niso več zadostovali za nadaljnji ekonomski obstoj v 60 letih prejšnjega stoletja. Ta čas je z izboljšanimi prometnimi sredstvi zmanjšal razdaljo po suhem in na morju, zblížal je kraje in železarski izdelki, ki so bili prej zaradi tovorjenja in prevoza s konjskimi vpregami predragi, so postali cenejši. Zastarela železarska industrija v naših krajih: Stara Sava, Bohinjska Bistrica, Stara Fužina, Radovna, Javornik, Kropa, Kamna gorica, Železniki, ki so stoletja zalagali lokalne potrebe in potrebe bližnje in daljnje okolice ter železninarske trge celo v Italiji, Levantu in tudi dalje po

svetu, je dobila nepričakovano na trgu tekmece — železne in jeklene izdelke iz Nemčije, Švedske, Rusije in Anglije. Dobila je resnega tekmece, ki je že osvojil zadnje pridobitve tehničnega napredka in zmogljivejša proizvodna sredstva.

Stare fužine na Gorenjskem so pričele po vrsti propadati, zlasti po letu 1866, ko je nastopil delni zastoj v industrijah in ni bilo mogoče prodati izdelkov, ki so jih prej konsumirale vojske kot glavni potrošniki. Razen bivših fužin na Stari Savi in Javorniku, ki dandanes tvorita železarno Jesenice in Kropo, današnji Plamen ter Železnikov današnji Niko, ki so bile dolgo vrsto desetletij najpomembnejše v deželi, so v naslednjih desetletjih propadle druga za drugo. V kolikor se še danes vidijo razvaline, pričajo o nekdanji moči in blaginji stare gorenjske železarske dejavnosti. Kovačnice pa, ki so bile posejane po

(Nadalj. na 4. in 5. str.)

Gostje in udeleženci na zborovanju železarjev

Delovne skupnosti s tako tradicijo in s takimi lastnostmi ne morejo in ne smejo propasti

(Nadalj. s 3. str.)

vsej Gorenjski, kjerkoli je bil primeren prostor z vodno silo, ki je gnala vodno kolo, so utihnile. Spoznali so, da edino združitev v kapitalno močno podjetniško družbo, lahko daje nekoliko nade, da bi se obdržale na površju in zdržale kritično dobo, ki je zanje nastopala. Tako so se v štirih letih od 1869. do 1872. leta združile železarnice: v bohinskem kotu, v Radovni, na Javorniku, v Mojstrani, v Okroglem, v Mostah, na Savi, v Trziču in na Slapu ob Trziški Bistrici, pod skupno upravo in enotnim tehničkim vodstvom.

S tem se je pričel velik razvojni proces v zgodovini naše železarske tehnike, katerega jubilej obhajamo danes. Savski železar je že tedaj bistro doumel zahtevo časa in razvoja tehnike in samo čakal na priložnost, da se vključi v ritem moderne tehnike in njenih pridobitev. Dograditev gorenjske železnice je olajšala in pospešila

ta razvoj in dala Savi kot matici in prometnemu križišču še močnejši poudarek. Železnica je pospešila izvoz izdelkov prek Trsta na Srednji in Bližnji vzhod in prek Siska v balkanske dežele. Pod firmo Industrijske družbe, pozneje Združene trziške jeklarne, so imeli v tiskanem poročilu trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani že leta 1857, ko še ni stekla železnica proti Trstu, močan izvoz jekla za orožje, ki so ga v zabojih pošiljali v Konstantinopol, Bombay, Palermo, Rio de Janeiro, Pernambuco, Bahio, New York, Havano, Valparaíso itd. Z njihovo združitvijo je pridobila Sava najsposobnejši kader jeklarskih specialistov, to je bila doba klasičnega liberalizma in privatnega podjetništva, ko so bančniki v obliki delniških družb pridobivali prevlado nad gospodarstvom. Ustanovljena je bila družba, ki je vložila osnovni kapital za nadaljnjo rekonstrukcijo in modernizacijo obratov na Savi.

skozi desetletja glavni izvozni proizvod železarne, ki so ga izvažali ne samo v Nemčijo, Belgijo, Francijo in ostale evropske dežele, ampak tudi v Ameriko. Savske železarnice so ostale še nadalje desetletja pionir tehničnega napredka in se kot take udeleževale tekmovanja na med-

Prva velika kriza nove železarne

Težka gospodarska kriza, ki je v tej dobi zajela vso srednjo Evropo, je zahtevala tudi od gorenjskih železarn težke žrtve. Položaj na železarskem trgu je zahteval, da se zmanjšajo produkcijski stroški, ker je cena železu in jeklu padla v kratkem raz-

in papirja. Polnih pet let je trajala agonija za biti ali ne biti. Ker niso našli kupca, so se končno odločili, da na Savi postavijo novo železarno in tako so zgradili Martinovo peč, v kateri so poleg surovega železa pretapljali tudi staro železo.

Vzpon nove železarne in njen svetovni sloves ob odkritju ferromangana

Po združitvi pod enotno upravo in vodstvom vseh fužin so prva leta usmerili vso energijo predvsem v opustitev in preselitev pasivnih obratov iz okoliških obronkov na Jesenice, kjer so bili veliko ugodnejši pogoji glede transporta in energije. Takoj nato pa so z napornimi poskusi uspeli v plavžu na Javorniku pridobiti prvi ferromangan. Takratni tehnični direktor železarn vitez Lambert Pantz je s tem odkritjem povzročil za tedanje tehnični svet pravo senzacijo. Železarna je zaslovela po vsem svetu. Do tedaj so namreč znali pridobivati ferromangan le v talilnih loncih in to v zelo malih količinah. Železarna si je s tem zagoto-

vila v zgodovini železarstva pozicijo pionirja in sloves tehničnega izumitelja. Plavža na Javorniku in Savi sta takrat prednjačila celo pred nemškimi železarnami v Siegeni, ki so dotlej mogle izdelati zrcalovino z največ 8 do 9% mangana. Na dunajski jubilejni razstavi leta 1873 je jeseniška železarna za svoj 37% ferromangan, ki je nadkriljeval vse konkurenčne proizvode, žela splošno pohvalo in prejela odlikovanje in priznanja za tehnični napredek. Javorniški plavž je vzbudil pozornost in železarski eksperti so prihajali na Javornik, da bi spoznali Pantzov postopek pri izdelavi ferromangana. Ferromangan in zrcalovina sta ostala

Združeni zbori in pihalni orkester med izvajanjem Klinar-Gobčeve RDEČE KANTATE

narodnih razstavah, kjer so prejele za svoje izdelke številna odlikovanja in priznanja. Med njimi omenimo posebno udeležbo na mednarodni razstavi v Philadelphiji ob priložnosti proslave 100-letnice ustanovitve Združenih držav Amerike leta 1857. Na njej je prejela železarna diplomo, ki jo hrani naš tehnični muzej.

dobju pod polovico prejšnjih cen. Po letu 1875 pa gorenjski plavži in fužine niso več zmogli, da bi se prilagodili tako zelo znižanim cenam. Oglje je postalo vse dražje, medtem ko so imele železarnice na zahodu Evrope cenen koks na razpolago za plavže. Nastal je meenak pojem, katerega znatni del se je lomil prav na hrbtu gorenjskega železarja. To so bili časi velikih redukcij, znižanja osebnih dohodkov, ustanavljanja fužin in plavžev. Kriza se je vlekla v nedogled in položaj se je vedno bolj zaostroval. Fužine na Savi so bile že več let pasivne in delničarji so iskali priložnost, da bi jih prodali. Ob vsem tem pa so bila v teh letih tudi rudišča v Karavankah zelo izčrpana.

Družba je 30. januarja 1835 v časopisih objavila, da so Sava, Mojstrana, Radovna in fužine v Gorjah naprodaj. Prav tako je bilo tudi sklenjeno, da plavžev na Savi ne bodo več popravljali in da obratuje peč samo tako dolgo, dokler trajajo zaloge rude in oglja. Vse je kazalo, da se jeseniški železarni bliža propad. V tej dobi je propadla in ugašala cela vrsta nekdanj močnih železarn na Koroškem, Štajerskem in Kranjskem. Na Koroškem in Štajerskem so se rešili tako, da so preuredili nekaj fužin v tovarno lepenke, celuloze

Tehnologija pridobivanja jekla v martinovkah je bila tedaj šele v povojih. Prve Martinove peči na svetu so zgradili za 3 oziroma za 5 ton vložka. Na Jesenicah pa so že tvegali, da v tej dobi zgradijo Martinovo peč za 10 ton vložka. In takoj poleg nje so pričeli graditi tudi že drugo peč. Pred 65 leti je bil izbran pogodben pasnik za teren nove železarne. Na njem še danes stoji matična železarna — železarna Jesenice. Prva 10-tonska martinovka na Jesenicah je bila prižgana marca 1890, aprila meseca leta 1890 so spustili v obratovanje težko progo, maja pa že lahko progo. Nova železarna je bila oddaljena dober streljaj od starega fužinskega obrata in že julija 1889 je dobila z industrijskim tirom zvezo z železniško postajo. Železarna je izkoristila padec savske vode za pogon treh turbin za valjarne in strojev v predelovalnih obratih. Prva faza razvoja moderne jeseniške železarne je bila s tem zaključena in nadaljnji razvoj se je stopnjeval v pospešenem tempu.

Iz Trziča so preselili po odprodaji stavb in posestev del orodja in naprav starih trziških jeklarn. Ko je leta 1889 upepelil silen požar železarno v Bohinju, je družba sklenila, da preseli preostale naprave, predvsem delavnice,

Pihalni orkester JESENISKIH ŽELEZARJEV je imel pred sejo DS kratek koncert

livarno in predelovalne obrate na Jesenice. Okrog martinarne so se s časom pojavile težka in lahka proga, valjar na žice, livarna, mehanične delavnice, žebeljarna, kovačnica in drugi pomožni obrati. Okrog matične železarne na Jesenicah se začela v 90 letih močna koncentracija delovne sile iz okoliških fužin. Del železarjev se je priselil iz Kroke, Kamne gorice ter Železnikov, mnogo pa jih je prišlo iz Dvora pri Žužemberku. Jeseniška železarna je v Dvoru odkupila orodje in stroje ter polovico delavcev preselila na Jesenice. Na Jesenice so prišli specialisti v livarstvu in obdelavi železa, kjer so našli v povečani železarni dobro zaposlitev in možnost obstoja. V dobi od

1890 do prve svetovne vojne se je doselilo in dobilo v jeseniški železarni zaposlitev veliko železarjev tudi iz Mojstrane, Gorij, Žirovnice, Kranjske gore, Bleda, Radovljice, Črnavca, Begunj itd.

Ravno tako je prišlo veliko delavcev na Jesenice iz kranjskega okraja — iz Škofje Loke, Stare Loke, Selc, Železnikov, Sorice, Davč, Zalega Loga. Mnogo dobrih železarjev je prišlo v tem obdobju celo iz Prevalj, kjer je ugasla nekdanja slovita železarna in valjar, dalje iz Bistrice v Rožu, iz Podljubelja, Borovlj in drugih krajev, kjer je kriza ugasnila stare plavže in fužine. Korošci so bili posebno dobri žičarji in žebeljari ter so se sčasoma na Jesenicah močno razrasli.

Gradnja nove baze ob morju

Nagel razvoj martinarne je zahteval povečanje proizvodnje groblja, česar pa rudniki v Karavankah in gorenjske ogljarne niso več zmogle. Od leta 1894 naprej so pričeli dovažati rudo za jeseniški in javorniški plavž že s Koroškega. Po mnogih poizkusih in podrobnem proučevanju je padla odločitev, da je za pocenitev proizvodnje in konkurenčnost železarne treba poiskati novo plavžno bazo v bližini morske obale, kamor bi po morju dovažali ceneje inozemski koks in afriške rude in iz njih poceni pridobivali grodelj. Da bi mobilizirala potrebna kapitalna sredstva za gradnjo novih plavžev, je uprava železarne sklenila, da proda svoje razsežne gozdove na Jelovici, v Triglavskem pogorju in Trziču. Leta 1895 je pričela z jeseniškim kadrom graditi temelje velike železarne v Škedenju pri Trstu. Razširjala in dopolnjevala pa jo je skozi desetletji s postavitvijo treh modernih plavžev, koksarne in destilacijskih naprav. S preložitvijo baze k morju je dobila železarna obseg in obsežje industrijskega podjetja mednarodnega značaja. Zgradila je lastno pristanišče, kjer so pristajale ladje s tovari angleškega in porurskega kokska in ameriškega premo-

ga, dokler ni zgradila lastne koksarne. Za škedenjske plavže je prihajala ruda po morju iz grškega otoka Serifosa, z obal Severne Afrike in Španije, manganske rude iz Poti na Kavkazu ter železove rude iz Indije in Kube. Že v borbi za koncesijo je nastopila proti železarni močna skupina Avstrske-montanske družbe in čehoslovaških železarn, ki so se branile nove konkurence. Čeprav je na zunaj veljala na videz svoboda v podjetništvu, pa je konkurenčna zavist ovirala širjenje in razvoj gorenjskega železarstva. Mala in nerazvita jeseniška železarna pa

Vzpon železarne v začetku XX. stoletja

Kmalu vodilna sila na Savi ni več zadostovala, pa se je železarna ob koncu preteklega stoletja odločila, da prične izkoriščati vodni padec Javorniškega potoka. Na Javorniku so ob nekdanjem starem plavžu pričeli graditi valjarne in v letih 1904 se je postopoma preselila z Jesenic težka proga, valjarne pločevine, mato pa še srednja in lahke proge.

Leta 1906 je ozkotirna električna železnica zvezala nov obrat na Javorniku z martinarno in tako omogočila so-

Združeni moški zbor in pihalni orkester na slavnostni seji DS

je vendar imela pogum in odločnost, da se je borila z mogočnim avstrijskim kartelom in s svojim izstopom razbila sporazum, ker se ni uklonila diktatu, da bi sprejela kontingente, ki so jemali predelovalnim obratom na Jesenicah vsako možnost raz-

maha. nepričakovane in nerazumljive ovire. Oblasti pod Avstrijo niso dovolile, da bi gradila železarna sama veliko elektrarno, ki bi ji omogočila pospešeno elektrifikacijo obratov. Železarna se je morala v borbi z avstrijskim železniškim ministrstvom in kranjskim deželnim odborom končno zadovoljiti z izkori-

ščanjem pritokov, medtem ko so milijoni kilovatnih ur otekali skoz pol stoletja mesec za mesecem mimo železarne v strugi Save. Namesto da bi pospeševali razvoj industrije, ki bi omogočil gospodarski dvig celega okraja, so ovirali, kjer so le mogli in tako podpirali razvoj ostalih železarn.

Obdobje med obema vojnama

Teritorialne, politične, gospodarske, socialne spremembe ob koncu leta 1918 so zrahljale in zrušile mogočen železarski kombinat, v kakršnega se je razvila jeseniška železarna v okviru Kranjske industrijske družbe. Železarna v Škedenju je po londonskem sporazumu skupno s Slovenskim Primorjem novembra 1918 prišla pod italijansko oblast. Centralni obrati na Jesenicah pa so izgubili prostran notranji trg bivše avstroogrske monarhije in same Jesenice so čez noč ostale odrezane od morja, daleč od jugoslovanskih rudnih baz in nad 600 km daleč od glavnih tržišč. V železarni je v tem času obratovala samo ena Martinova peč in od predvojnih 23.000 ton je proizvodnja leta 1920 padla na samo 10.000 ton. Železarni je ostalo le znanje in sposobnost kovinarjev, stara tradicija železarstva in naravne vodne sile. Brez plavžev je morala kupovati surovo železo v tujini in plačati zanj vsako zahtevano ceno.

Položaj je bil zelo težak in nezaviden. Prometni interesni položaj železarne v novi državi je bil nasproti inozemstvu in konkurenci nadmočnih srednjeevropskih železarn skrajno neugoden. Nove razmere so zahtevale po-

polno trgovsko preorientacijo jeseniške železarne in to usmeritev proizvodnega programa za potrebe takrat nerazvitega jugoslovanskega trga. Tuji delničarji niso hoteli na Jesenicah ničesar investirati in so stremeli le za tem, da bi dosegli čim večjo rento in dividendno od podjetja. Železarna je tako nazadovala tehnično, naprave so bile iztrošene, kredita za obnovo pa ni bilo od nikoder. Kljub vsem izgubam in oviram je jeseniška železarna ob polni podpori svojih preizkušenih delovnih kadrov vzdržala tudi to krizo, prilagodila svojo proizvodnjo navadam in potrebam jugoslovanskega trga ter se tudi surovinsko pričela preusmerjati. Čeprav je vladalo med državno železarno v Zenici in privatnim podjetjem na Jesenicah dolgo dobo napeto razmerje, so se vendar pod pritiskom inozemske konkurence združili in sporazumeli za skupno organizacijo prodajnega trga ter osnovali leta 1927 v ta namen kartel domačih železarn in sklenili sporazum s srednjeevropskimi železarnami, ki so dobile 30% delež.

Jesenška železarna si je s tem močno zvezala roke. Dobila je omejene nizke kontingente, ki niso ustrezali zmogljivosti njenih naprav. Vsi

Predsednik DS Franc KOBENTAR med slavnostnim govorom. Njegov referat o razvoju samoupravljanja v železarni smo v celoti objavili v 29. številki Železarja.

V tej dobi je razvoj elektrotehnike vzbudil železarni interes za izgradnjo energetskega sistema za izkoriščanje vodnih sil v neposrednem okolju železarne. Toda železarna je naletela povsod na

(Nadalj. na 6. str.)

Delovne skupnosti s tako tradicijo in s takimi lastnostmi ne morejo in ne smejo propasti

(Nadalj. s 5. str.)
kompromisi pa so šli končno na škodo zaposlitve gorenjskih železarjev in njihovih zaslug. Delavstvo svoje volje in svojih interesov brez podpore oblasti ni moglo uveljaviti. Bilo je razbito na več frakcij in tri strokovne organizacije. Ta položaj je postal posebno kritičen po tem, ko je po letu 1929 zavladovala težka in dolgotrajna gospodarska depresija. V letu 1930 se začela razdobje velikih reform in reorganizacije železarne, s tem v zvezi pa tudi doba težkih socialnih premikov, ki trajajo celo desetletje do druge svetovne vojne. Že pri prvi reviziji staležov je bilo reduciranih 150 delovnih mest. Pri reorganizaciji železarne je zopet nastal problem pogonske energije. Tudi to pot se je železarna zamažala, da bi se ji dovolilo izkoriščanje vodnih sil na glavnem toku Save. Potisnjena je bila v stran in zgrajena je morala le centralo v Zasipu, ki pa ni zadostovala, da bi mogli v celoti izkoristiti svoja postrojenja. Železarna je v stiski za pogonsko energijo ponujala 30.000.000 dinarjev, kolikor so bili preračunani stroški, vendar tudi s tako ponudbo ni uspela.

V dobi gospodarske depresije so na Jesenicah in na Javorniku zrastle novi obrati: tovarna varjenih cevi in valjarna tanke pločevine. Uvedba novih proizvodov je sprožila boj mednarodnih kartelov proti jeseniški železarni. Mednarodni kartel za cevi je skušal v kali zadušiti novozgrajeno cevarno in zahteval, da se zadovolji z malo kvoto, ki bi ustrezala 20 % potrebnje. Boj je bil dolg, vendar uspešen. Vendar pa težava za železarno še ni bilo konec. Problem pridobivanja starega železa, ki ga je morala železarna pretežno kupovati za devize in dovažati iz ZDA in oddaljenih afriških kolonij, ker ga v Evropi za-

radi priprav na vojno ni bilo, je prisilil železarno, da se je odločila zgraditi na Jesenicah moderen plavž. Tudi tu je pri vprašanju koncesije naletela železarna na ovire in težkoče ter je šele po dolgih bojih izvojevala dovoljenje. Železarna je nato pričela organizirati svoje rudno področje na Hrvaškem in v Bosni, uvedla obsežna raziskovalna dela in odprla nove rudnike, iz katerih je črpala rudo za nove plavžne naprave.

Leta 1937 je zagorel na Savi moderen plavž, kateremu je 1940. leta sledil še drugi. Odprto pa je ostalo vprašanje slovenskih železarn glede nabave koksa iz inozemstva. Za osamosvojitve pa je že pred tem leta 1936 bila na Jesenicah zgrajena tovarna šamotnih izdelkov in leta 1938 je bila odprta tudi vajeniška kovinarska šola v skromnem obsegu, kot prvi korak za vzgojo domačih kadrov.

Ob širjenju martinarne je nastalo pereče vprašanje lokacije predelovalnih obratov, katerih prostori in delavnice so postali pretesni in so ovirale racionalno organizacijo obratovanja. Neposredno pred drugo svetovno vojno se je železarna trudila, da

bi ojačala svojo konkurenčnost proti mogočni nemški industriji in znižala proizvodne stroške z reorganizacijo proizvodnega procesa. Delala je poizkuse z zogljevanjem velenjskih lignitov, ki so tik pred vojno dali dobre rezultate, žal je vojna to delo ustavila.

Okupator je koval hude naklepe glede jeseniške železarne in njenega delovnega kadra. Nemška komanda je takoj po zasedbi Jesenic zahtevala seznam kvalificiranih kovinarjev in profesionalcev, ki jih je nameravala porazdeliti v obrate nemške oboroževalne industrije. Obrate železarne pa demontirati in preseliti v nemške kraje, ker ni zaupala slovenskemu delavstvu in naprej računala z odporom in težavno borbo.

V času vojne je iz jeseniške železarne odšlo 5418 delavcev in dan za dnem so se množile v seznamih tovarne beleške — izostal, izginil, pobegnil, zaprt, preseljen, ustreljen itd. Bili so dnevi, ko je 30 do 40 % posadke izostalo od dela. Železar je sabotiral delo za okupatorja, kjer je le mogel. Med vojno jih je odšlo k partizanom 1661, tik pred koncem vojne pa še 1136 delavcev. Proizvodnja je bila zelo reducirana.

je, strojnico za turbo vetrila in novo merilno postajo, da bi se zmogljivost povečala na 130.000 ton grodlja. Ker pa je nastala sprememba tudi na rudni bazi, si je morala za siderite zgraditi pražilne peči in vse naprave, ki spadajo v sklop nove pražarne.

V maju 1947 je bila zasažena prva lopata za pripravo terena na Javorniku. Ko so bila gradbena dela v polnem teku, pa je leta 1948 prišlo do znane gospodarske blokade, ki je ogrožala ne samo pravočasno, temveč sploh izpolnitev poverjene naloge. Leta 1949 je bilo zato zelo kritično. Občutilo se je pomanjkanje delovne sile, posebno pri gradbenih delih, še večje težave pa so nastale, ker Madžarska zaradi blokade ni dobavila naročenih elektromotorjev, armatur in peči. Toda naš delovni kolektiv ni klonil. Z izrednim poletom in predanostjo so naši

konstruktorji tehničnega biroja Železarne izdelali sami vse načrte in v rekordnem roku je bila zgrajena velika peč svojstvene konstrukcije. Čeravno so italijanski dobavitelji dobavili motor z enoletno zamudo in niso izpolnili pogodbenih obveznosti niti pri montaži, je bila 29. novembra 1949 dokončana montaža valjarniških naprav v rekordnem času in v ne polnih treh mesecih je bila valjarna 2400 spuščena v obratovanje. V letu 1951 smo pričeli s pripravami za rekonstrukcijo plavžev, odprli nov kamnolom ter pričeli graditi pražilne peči. Zgradili smo kavperje, postavili VI. in nato še VII. Martinovo peč, pričeli s proizvodnjo elektrod in domače kisikarne itd. itd.

V času obnove je delovni kolektiv Železarne dobil vrsto priznanj, diplom in nagrad.

Velika rekonstrukcija železarne

Po prvih letih obnove, po prvi petletki pa so pričeli delovati vse bolj in bolj ekonomski faktorji. Pa tudi sicer je železarna Jesenice s svojo povečano proizvodnjo zaostajala v deležu za ostalimi železarnami Jugoslavije. Železarna Jesenice je v predvojnem času s svojimi 135.000 tonami predstavljala 36,5 % jugoslovanske proizvodnje. Po osvoboditvi se je proizvodnja železarne Jesenice do leta 1947 dvignila na 162.500

ton, v letu 1960 pa celo na 300.000 ton surovega jekla. V primerjavi na predvojno proizvodnjo je bila ta v letu 1960 za 120 % večja — to je več kot podvojena. Vendar pa s to proizvodnjo železarna v skupni jugoslovanski proizvodnji ni bila udeležena več kot z 20 %. Rekonstrukcije, ki so bile narejene v času prve petletke, pa v železarni niso bistveno izboljšale tehnologije. Saj je dotrajanost železarne s knjigovodskim

Obnova porušene domovine

Kljub temu, da je tuja delovna sila še pred zlomom nacizma izginila z Jesenic in je okrog tisoč železarjev moralo po osvoboditvi ostati v vojaški službi jugoslovanske armade, je že meseca oktobra delovni stalež porastel na 3321. Najtežja je bila obnova obratovanja plavžev. Trajalo je nad pol leta, predno je prispela prva količina koksa. Po 13 mesečnih naporih je bil 30. junija 1946 ob veliki slovesnosti prižgan plavž I, nato pa 31. avgusta ob navzočnosti maršala Tita plavž II. Vodstvo obratov so po

odstranitvi Nemcev prevzeli preizkušeni domači praktiki kot obratovodje.

Strokovnjaki iz delovnega kadra železarne so pomagali pri obnovi industrijskih obratov in prometnih naprav po celi Sloveniji, da pospešijo obnovitev proizvodnje in gospodarskega prometa. Čeprav daleč od rudne baze, je železarna Jesenice v gospodarskem načrtu dobila julija 1945. leta vlogo kvalitetnega industrijskega centra, zaradi svojih naprav, zgrajenih energetskih objektov, strokovne sposobnosti ter tradicije železarske industrije. Ob vključitvi v splošni državni gospodarski program je bila železarna zadolžena, da poveča naprave za proizvodnjo do 230.000 ton surovega jekla, ki naj bi se predelal v enakem asortimentu kot dotlej.

V letu 1947 je železarna dobila za nalogo, da doseže do konca leta 1951 proizvodnjo 100.000 ton grodlja, 210.000 ton jekla iz Martinovih peči in 20.000 ton elektrojekla. Poleg tega pa je bila predpisana proizvodnja 400 ton patentirane žice in 10.000 ton brezšivnih cevi. Pozneje se je zadolžitev nekoliko spremenila, ker ji je bila dana prioriteta naloga, da postavi valjarno debele pločevine z zmogljivostjo 60.000 ton na leto. Da bi železarna zadostila tej važni državni potrebi, ki je predstavljala 100.000 ton surovega jekla, smo morali razširiti jeklarno, rekonstruirati plavže, postaviti kavper-

Brzjavka predsedniku republike maršalu Titu

DRAGI TOVARIS TITO!

Član delovnega kolektiva železarne Jesenice in ostali občani, zbrani na zborovanju v železarni, Vam pošiljamo iskrene in tople pozdrave.

Letos praznuje železarna 100-letnico svojega obstoja in tudi to zborovanje spada v sklop praznovanja tega visokega jubileja.

Železarstvo na Jesenicah in v okolici sega mnogo dalj nazaj v zgodovino, toda leto 1869 pomeni rojstvo za naše podjetje, ki je višek svojega razmaha doseglo v povojnem obdobju.

Stoletnica železarne pa ne pomeni samo 100 let organiziranega industrijskega dela, temveč pomeni tudi proces osveščanja ljudi. Dokaz za to nam je predvojno revolucionarno gibanje v podjetju, udeležba železarjev v NOB in povojna aktivnost pri izgrajevanju naše ljudske oblasti in obnovi porušene domovine.

Pod Vašim vodstvom in zaslugah smo leta 1950 uresničili geslo: »Tovarne delavcem!« in uvedli delavsko samoupravljanje, za katerega se borimo in razvijamo še danes.

Dragi tovariši Tito! Obljubljamo Vam, da se bomo tudi v bodoče borili za nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov, za uveljavljanje reformnih principov in Vam dajali podporo pri vsakem koraku v Vašem velikem boju za mir v svetu.

Jesenice, 27. julija 1969

CLANI DELOVNEGA KOLEKTIVA
ŽELEZARNE JESENICE
IN OSTALI OBCANI

Čestitke, ki jih je delovni kolektiv prejel od podjetij, zavodov oz. organizacij in posameznikov ob 100-LETNICI ŽELEZARNE

Čestitke ob 100-letnici

Sindikata delavcev industrije in rudarstva Jugoslavije — republiški odbor za Slovenijo, upravni odbor ZJZ, kolektiv sekretariata ZJZ, Vatrostalna Zenica — direktor Derling, Valjaonica Lima Zemun, Plamen Kropa — delavski svet, Plamen Kropa — direktor inž. Sartori, direktor rudnika i železare Vareš, Železarna Nikšić — inž. Andrija Mijušković, ZŽTP Ljubljana — direktor inž. Ciril Mravlja, direktor Voga, železarna Štore, METALNA Maribor, ŽICNA Celje, Elektrostrojno podjetje TIKI — Ljubljana, Blaw-knox company Pittsburgh, Koksarna Lukavac 7 Vladimir Mijatović, EMO Celje, Kovaški muzej Kropa, Jugobanka — podružnica Ljubljana, Invest-export — Fitzner, Inštitut za sociologijo in filozofijo pri univerzi v Ljubljani, Skupščina občine Radovljica, Skupščina občine Kamnik, uprava počitniškega doma Crikvenica in koristniki dopusta, občinska zveza prijateljev mladine Jesenice, Voja Jovanović, prof. Rekar, prof. Radojković, inž. Viktor Kotnik in prim. dr. Stefan Plut — bolnica Jesenice.

odpisom v letu 1960 bila čez 50 %. Stvarna dotrajanost pa celo čez 70 %.

S sklepom zveznega izvršnega sveta leta 1959, da je potrebno pristopiti k nadaljnji izgradnji kapacitet železarn in to predvsem z rekonstrukcijo obstoječih železarn, dograditev železarne Zenice in izgradnja nove železarne Skopje, je bila dana prilika, da železarna Jesenice razširi svojo dejavnost in se modernizira. Izdelan je bil program rekonstrukcije, ki naj bi tej najstarejši železarni dal obliko in postrojenja, ki bi omogočala nadaljnjo rentabilno proizvodnjo in vključevanje v jugoslovansko in mednarodno delitev dela. Za prvo povojno obdobje je bilo namreč značilno, da je proizvodnja železarne Jesenice postopoma naraščala pri relativno malih investicijskih vlaganjih. Stara železarna in pa njena tehnična opremljenost zaradi tega ni dovolj upoštevala sodobne tehnologije proizvodnje in kvalitetne predelave jekla, ki bi zadoščala zahtevam ekonomike v proizvodnji, kvaliteti in količini potrošnikom. Železarna je dospela do meje, pri kateri je bilo nujno potrebno za njeno nadaljnje in uspešno poslovanje izvesti temeljito in široko rekonstrukcijo. Leta 1960 je zato Železarna izdelala investicijski program, ki je bil s proizvodnjo 475.000 ton surovega jekla usklajen s proizvodnjo 3,2 milijona ton surovega jekla v Jugoslaviji, predvideno za leto 1966.

Osnovni cilj rekonstrukcije podjetja ni bil toliko v povečanju fizičnega obsega proizvodnje, kot pa v izboljšanju tehnologije proizvodnje, v kvalitetnem dvigu nivoja proizvodnje, v povečanju stopnje finalizacije, v znižanju proizvodnih stroškov, kar naj bi bil pogoj za doseganje rentabilne proizvodnje in konkurenčnosti v mednarodni delitvi dela. Za stanje pred rekonstrukcijo železarne Jesenice glede kapacitet in tehnologije je bilo značilno naslednje:

- male proizvodne enote z nizko produktivnostjo in visoko specifično porabo goriv in ostalih materialov,
- zastarela tehnologija, ki je pogojena z obstoječimi agregati in ozkimi grli,
- visoko število zaposlenih in težki fizični pogoji dela ter temu ustrezna struktura delovne sile,
- zelo razvejani proizvodni program, ki vsebuje glede na tržne prilike in interno situacijo male proizvodne količine ter relativno nizke poprečne vrednosti realizacije,
- visoki proizvodni stroški, še prav posebno predelave surovega jekla, ker se pri vroči in hladni predelavi zaradi obstoječih postrojenj ne more popraviti in kar ima za posledico, da so lastni stroški za nekatere proizvode in dimenzije nad plafoniranimi prodajnimi cenami.

V železarstvu so bile v tistih letih revolucionarne novosti v proizvodnji in tehnologiji, kar je bistveno spre-

menilo stroške proizvodnje. Železarna je morala slediti razvoju v svetu in najnovejšim spremembam v tehnologiji železarstva. Kalkulacije so pokazale, da železarna mora imeti še nadalje svojo lastno proizvodnjo grodlja, ker starega železa v Jugoslaviji ni bilo v zadostnih količinah, odvisnost pri uvozu grodlja pa je zelo problematična, kar se je na Jesenicah že pokazalo v letu 1933 in naslednjih letih, prevoz in taljenje grodlja iz drugih jugoslovanskih virov pa je bilo takrat dražje, kot po rekonstrukciji doma proizvedeni tekoči grodelj.

Z ozirom na malo proizvodnjo grodlja na Jesenicah je bilo treba izbrati tak kisikov postopek, ki dovoljuje široko območje razmerij med tekočim grodljem in trdnim vložkom starega železa oziroma rude. Proizvodnja surovega jekla v električnih pečeh naj bi bazirala na staremu železu. Predelavo jekla v valjarnah in hladno predelovalnih obratih je bilo potrebno racionalizirati z združevanjem asortimenta, povečano specializacijo, delitvijo programa med posameznimi železarnami, premikom v kvalitetni smeri in povečanjem finalizacije v smeri hladne predelave tako, da bi predelovalni stroški dovoljevali vključitev v mednarodno delitev dela, a pri tem dovoljevali ustrezen dohodek.

V končni fazi rekonstrukcije bi morali doseči naslednje cilje:

Položaj v letu 1969

Zamišljena rekonstrukcija bi ob pravočasnem izpolnjevanju tranš in pravočasni dograditvi prinesla delovni skupnosti železarne Jesenice planirani dohodek in akumulacijo za razširjeno reprodukcijo ter sklad skupne porabe. Tako pa je železarna ostala nedograjena, z zastarelimi obrati in težkimi pogoji dela. Delavci kljub prizadevnosti in pripravljenosti, da premagajo vse napore, ne zmorejo dvigniti produktivnosti toliko, da bi ustvarili dovolj visok dohodek za pokrivanje dostojnih osebnih dohodkov. Ponavlja se kriza kot tolikokrat v zadnjih stoletjih — današnja kriza pa je celo zelo podobna oni pred sto leti. Zastarelost, razdrobljenost, širok program, brez kapitala. Kot so pred sto leti iskali rešitev v opuščanju nerentabilne proizvodnje, v koncentraciji in specializaciji proizvodnje ter z injiciranjem kapitala, tudi danes poskušamo izkoristiti že po svetu zgodovinsko znano formulo. Z opustitvijo nerentabilnih proizvodov in obratov bomo poizkušali vsaj delno zmanjšati izgubo poslovanja. S specializacijo bomo znižali proizvodne stroške, z višjo finalizacijo pa dosegli akumulativnost. S koncentracijo bomo poizkušali podpreti našo specializacijo in višjo finalizacijo in zmanjšati problem trajnega pomanjkanja finančnih sredstev. Ob zave-

— tako v izdelavi kakor v predelavi jekla postaviti agregate z ustreznimi kapacitetami sodobne izvedbe in tehnologije,

— proizvodni program skrajšati v celoti usmerjati na hladno predelavo žice in ploščatih profilov,

— proizvodnja vroče valjanih profilov in pločevine naj se omeji le na količine, ki so s stališča kvalitete, specifičnosti domačega in izvoznega tržišča in pa vrednosti za podjetje interesantne,

— izvede naj se specializacija in usklajitev proizvodnega programa z ostalimi železarnami, še prav posebno pa z železarnami v Sloveniji,

— opusti se vsa proizvodnja tistih dejavnosti, ki za železarno niso primarnega značaja,

— skladno z novimi napravami moderne tehnologije ter z organizacijskimi ukrepi postopno zmanjševanje števila zaposlenih za 1.000—2.000,

— pospešiti ureditev vprašanj, ki ustvarjajo standard delovnega človeka, v prvi vrsti stanovanjska problematika, družbena prehrana, rekreacija, varstvo itd.

Tako zamišljena rekonstrukcija naj bi bila zaključena leta 1966. Zaradi pomanjkanja denarja pri bankah, ki nobeno leto niso dodeljevale sredstev po predvidenih terminih, pa investicija še ni gotova in se vleče tako, da bo prva etapa gotova šele koncem naslednjega leta, za drugo etapo pa ne moremo predvideti niti roka.

sti našega železarja — samoupravljalca, prizadevnosti organizatorjev proizvodnje, bomo zastavljenim nalogam kos. Pri tem pa potrebujemo tudi nekaj podpore od zunanjih činiteljev, prav tako kot so jo potrebovali tudi naši predniki.

Prepričani smo, da vitalnost, iznajdljivost, znanje in vztrajnost predstavljajo jamstvo, da zaokrožitev železarne in za to prepotrebna finančna sredstva ne bodo vložena zaman. Jeseniški železar bo v novi obliki in z novimi proizvodi, prav tako kot že tolikokrat do sedaj, zadržal pozicijo kvalitetnega proizvajalca. To pa je osnova za kakršenkoli napredek. V tisočletni tradiciji naše železarne, zlasti pa v zadnjih stoletjih lahko govorimo o obdobju kriz in zmag. Jeseniški železar lahko z ponosom gleda na prehojeno pto in svoje ustvarjeno delo, ki mu danes ob visokem jubileju nudi največje moralno zadovoljstvo.

Delovne skupnosti s tako tradicijo in s takimi lastnostmi, ne morejo in ne smejo propasti zaradi kratkovidne politike in kratkoročnih učinkov, ki jih lahko ustvarijo ostale gospodarske organizacije mimo baze, mimo kvalitetne železarne. Zatorej, strnimo vrste, stisnimo zobe in poprimimo voz, ki se iz globoke kotanje že premika proti ravnini.

Ko se majejo tla

(11. nadaljevanje)

Kot protiutež predelom pogostih potresov in vulkanskih izbruhov stoje stare protipotresne stabilne mase imenovane tudi »ščiti«. Tako so ostale stare protipotresne mase npr.:

Kanadski »ščit« v severno-vzhodnem delu Severne Amerike, Baltiški »ščit« v severni Evropi, Angara v severno-vzhodni Aziji, centralna Afriška planota, centralna in zapadna planota Avstralije, Arabija, Dekanski polotok in Antarktika. Ti »ščiti« tvorijo jedro današnjih kontinentov.

Za zaključek si oglejmo še značilnosti, izvor, nastanek in vzročnost vulkanskih potresov. Pribiti moramo takoj: delujočih vulkanov na našem ozemlju ni več — in prav je tako. Kar jih je nekdaj bruhalo lavo ter žareči pepel po naših krajih, kar jih je nekdaj žarelo pod našim nebom — so ugasnili že vsi. Najbližji delujoči vulkani so že za mejo, v Italiji (najbližji je Vezuv, Stromboli, Etna) ali pa z južne strani v Grčiji — Santorin v Egejskem morju.

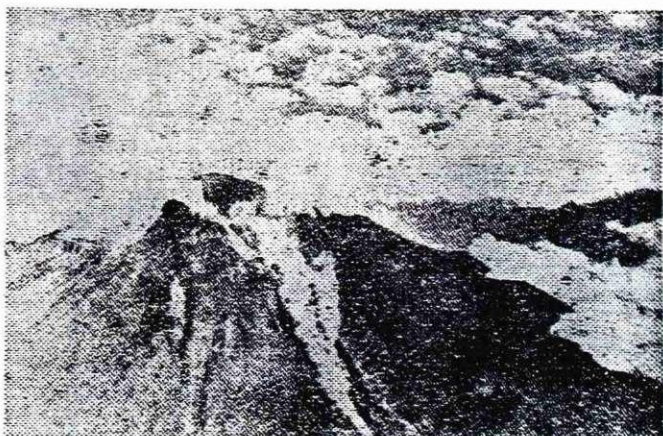

Slika 12. Vulkanska kopa

Na vsej zemeljski obali so našli 430 delujočih vulkanov, število ugaslih pa je še nekajkrat večje. Najpogostejše ležijo vulkani ob morskih obalah in na otokih. Izbruhi teh vulkanov so neredkokrat povzročili uničevalna razdejanja in ogromne človeške žrtve. Ti grozni naravni pojavi so vselej zbujali človeško pozornost. In res, vprašamo se, kaj doživljajo ljudje, ki prebivajo v bližini vulkana. Nekaj dni ali tednov pred izbruhom se prične iz žrela vulkana močnejše kaditi, ponoči je videti nad vrhom močan sij. Nato se prične iz žrela nenadoma valiti steber gostih črnih oblakov, okoli se pogrezne v temo, slišati je podzemeljsko grmenje, zemlja se stresa (pojav potresa pred izbruhom lave), iz žrela letijo z grmenjem kosi razbeljenih kamnov, na zemljo se ulije dež, nasičen s pepelom in prahom, na posled pa se izlije iz žrela razbeljena, tekoča lava, ki teče kot ognjena reka po pobočju vulkana in sežiga vse na svoji poti...

Mnogo bajk in pripovedk je v zvezi z vulkani, ki ležijo ob Sredozemskem morju. Tako so stari Grki gledali na vulkanska območja kot na last boga ognja Hefajsta in kot na kraj, kjer nastaja borba med bogovi. Sama beseda »vulkan« izvira od otoka Volcano v Tirenskem morju, ki so ga imeli stari Grki kot vhod v podzemlje in last Vulkana — boga kovaštva.

Danes so v bližini delujočih vulkanov zgrajeni posebni vulkanološki observatoriji, ki spremljajo delovanje vulkanov.

Slika 13. Vulkanski stožec Etna. Izbruh lave 12. avgusta 1892 leta.

Slikarska razstava članov likovne sekcije Dolik za 100-letnico Železarne

V soboto 26. t. m. je v okviru proslav 100-letnice Železarne direktor za proizvodnjo inž. Avgust Karba v mali dvorani Delavskega doma odprl slikarsko razstavo članov likovne sekcije DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice. Kratek kulturno-umetniški program sta izvajala Ani in Jože Bedič v duetu na violi oziroma violini.

Razstava zajema tematska dela na temo 100 let železarne, ki so popestrjena s tremi tihožitji. Snov za slikarski poseg v davnino so slikarji dobili v bogati zakladnici fotografij tehničnega muzeja Železarne, nekaj pa so jih avtorji izdelali brez predlog. Razstavlja devet avtorjev 25 slikarskih del v olju, akvarelu in temperi. Razstavljenega dela dokazujejo veliko zavzetost slikarjev in viden napredek njihove ustvarjalnosti.

Na razstavi se predstavljajo: Milan BINDER, Jože ČEBULJ, Franc DOLINSEK, Lojze ERMAN, Zdravko KOTNIK, Tine MARKEŽ, Andrej PUC, Tone TOMAZIN in Cveto ZUPAN.

S to razstavo se dolikovci skromno oddolžujejo kolektivu Železarne za pozornost, ki jo je vsa dosedanja leta izkazoval DOLIKU. Obenem pa naj bi razstava ponovno opozorila, da bo prej ali slej potrebno dolikovcem nuditi

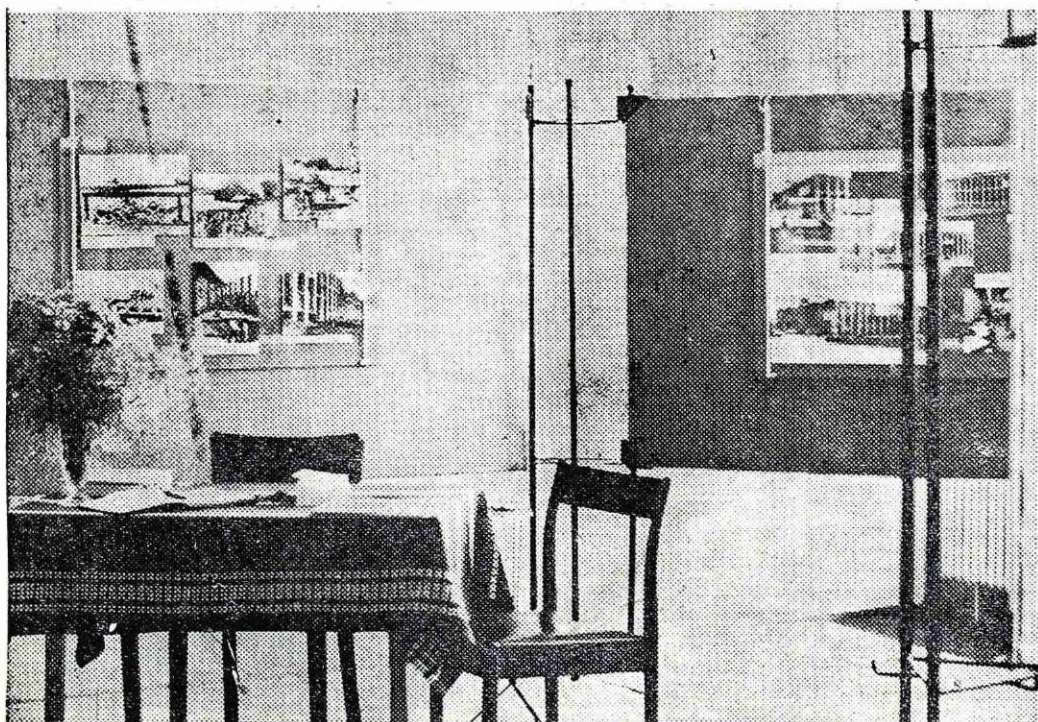
ustreznejše delovne pogoje in možnost strokovnega napredka.

Razvoj slikarske amaterske dejavnosti na Slovenskem je dobil take razsežnosti, da bo v bodoče mogoče stopati v korak z razvojem le na podlagi vztrajnega dela in študija. Jeseniški dolikovci so že doslej pokazali veliko zavzetosti in vztrajnosti, kljub temu da ustvarjajo zelo v skromnih prostorih in da tudi njihove razstavne možnosti niso najboljše. Samo njihovo vztrajno delo in pripadnost slikarstvu sta jih v kvalitetnem smislu dvignila na zavidljivo raven.

Razstava bo odprta do vključno 6. avgusta, vsak dan od 9. do 12. in od 14. do 19. ure.

Otvoritev slikarske razstave likovne sekcije DOLIK

V avli novega kulturnega doma na Javorniku, je v okviru osrednjih proslav inž. Štefan Nemec odprl razstavo o dejavnosti Svobode Javornik — Koroška Bela.

Prizor iz Kliner-Gorjanove ljudske drame PLAVŽ

Gasilska razstava — lep prispevek k osrednji proslavi

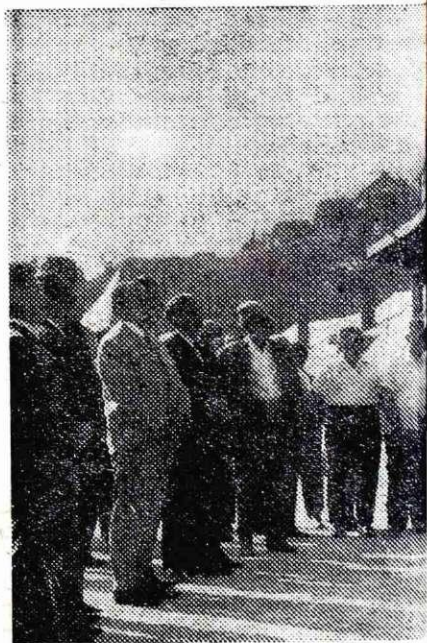
Ob 100-letnici Železarne in 100-letnici slovenskega gasilstva so v gasilskem domu odprli gasilsko razstavo. Razstavlja vse ročne in motorne brizgalne, ki so jih uporabljali od ustanovitve leta 1882 do danes. V notranjih prostorih gasilskega doma je razloženo vse reševalno orodje in orodje vseh vrst za gašenje. Na ogled je tudi poseben laboratorij z vsemi zaščitnimi sredstvi in zaščito pred ogljikovim monoksidom ter generatorskim plinom. Videti je tudi počelnico vseh vrst gasilskih aparatov, v kateri je nazorno prikazan način polnjenja gasilskih aparatov ob navedbi njihove vzdržljivosti in trajnosti. Na razstavi so pokazali tudi vse armaturno gasilsko orodje in strokovno knjižnico s splošno, slovensko in jugoslovansko literaturo. Ob tem je potrebno tudi poudariti, da imajo naši gasilci tudi odlično urejen pouk za izobraževanje iz njihove stroke. Razstava je sama po sebi tudi pomemben prikaz pomena samozaščite železarne.

Razstavo odlično dopolnjuje in dela še zanimivejšo njena vzorno urejena okolica, katero so nekateri imenovali »mali gasilski park«, ki je resnično občudovanja vreden. Naj samo v ilustracijo navedem, da je turistično društvo Jesenice o tem obvestilo vse gostinske obrate in hotele na Gorenjskem, da ga bodo ob izletih pokazali svojim gostom.

Iniciativo za razstavo je dal poveljnik Gregor Novak, pri pripravi in izvedbi pa so sodelovali pomočnik poveljnika Franc Bahun, šef — laborant Jože Zajc in vse moštvo. Razstavo je odprl in govoril o njenem pomenu Zdravko Črv, predsednik odbora za splošne zadeve DS. Razstava bo odprta do 4. avgusta.

Res vzorna in zanimiva razstava v izredno lepem okolju je lep prispevek gasilske in reševalne enote Železarne ob 100-letnem jubileju podjetja.

B. B.

Gasilsko razstavo je odprl predsednik

OPRAVIČILO BRALCEM

ZADI OSREDNJIH PROSLAV 100-LETNICE ŽELE-
ZICE, SMO V ZADNJIH DVEH ŠTEVILKAH MO-
RA NEKOLIKO SPREMENITI OBČAJNI RAZPO-
REJ NASEGA GLASILA. PROSIMO, DA NAM ZARADI
TEH SESTAVKOV IN REPORTAŽ TO OPROSTI-
TE BLAGOHOTNO UPOŠTEVATE.

UREDNIŠTVO

Recitji na osrednji proslavi: filmska in gledališka igralka
Miha LOH, Rudi Kosmač in članici amaterskega gledališča
Tone Marijana ČEBULJ in Slava MAROŠEVIČ

Amatersko gledališče Tone Čufar je imenitno zaigralo ljudsko
dramo LAVZ

sednik sveta za splošne zadeve pri DS Zdravko Črv

Miha Klinar: LUČI V SIVEM MESTU

Miha Klinar: LUČI V SIVEM MESTU

Miha K

80

Tako, si govori, bo povedal odbornikom v strokovni organizaciji.

»Rad bi vas napravil za kimavce, da bi mu kimali in ploskali. V papagaje brez lastne misli in volje bi nas rad spremenil. Rad bi, da bi imenovali pravica samo to, kar ima on za pravico, a slehernega, ki bi njegovi pravici rekel krivica, ugonobil, vrgel iz organizacije, spravil iz tovarne ali pa mu za vselej zaprl vrata vanjo.«

Toda, ali ni Mareju že vse to uspelo? Ni spremenil večine članstva v mutce, tiste pa, ki se šopirijo v njegovi bližini, v papagaje, gromovniške papagaje, ki ponavljajo na sejah in shodih gromovniške Marejeve misli in besede.

»Najbrž se že poprej natančno domenijo, o čem bodo govorili, in kako bodo udarili po tistih, ki bi na shodih odkrivali drugačno resnico in iskali drugačno pravico, kakršno jim je v govoru naslikal Marej.«

Tine ve, da je bilo že neštetokrat tako in da je zadnje čase Marej z besedami potolkel vse nasprotnike. Znal je govoriti in poslušalce spraviti od dejstev, ki so jih njegovi nasprotniki navajali, včasih tako otipljivo, da bi jim moral pritrditi sleherni, celo Marej sam. Toda on pred dejstvi ni klonil, marveč je poskrbel, da so nasprotnega govornika obsuli njegovi najožji somišljeniki z medvzkliki, s posmehljivkami, ki so povzročale splošen smeh, ali pa sprožile prepir, v katerem so navadno vsi pozabili, zaradi česa in zakaj se pravzaprav prepirajo.

In kdo je ministriral Mareju? Ali niso bili ti ministrantje prav odborniki, pri katerih namerava Tine dvigniti svojo pritožbo zoper Mareja in doseči Marejevo obsodbo, če že ne padca.

SIVO MESTO

»Ah, nič ne bo. Ničesar ne bom dosegel,« se Tine nenadoma zave.

Je res za to ugotovitev, na katero bi lahko pomislil že med pogovorom z Marejem, potreboval skoro ves dopoldan?

»Da, ves dopoldan,« se zdrzne, ker v tovarni pravkar zatuli sirena, iz obeh cerkva v sivem mestu, pa zalije dolino zvonjenje ne preveč ubranih zvonov. Baje so pred vojno zveneli in pozvali mnogo bolj zlahtno. Potem pa so jih pobrali in prelili v topove. Po vojni so v tovarni vlili nove kakor za mnogo drugih cerkva. Najslabši so seveda ostali doma, zaradi česar so se pobožne žene razburjale, manj pobožne pa se tolažile z mislijo in prisposodobijo, da ima tudi čevljarjeva družina najslabše čevlje, če jih sploh ima, in krojačeva najmanj po meri ukrojeno obleko. Zakaj naj bi bilo potem v kraju, kjer so takoj po vojni vlvili zvonove, drugače kakor v čevljarjevi ali krojačevi družini.

Tinetu vse to ni mar, oziroma samo toliko, ker ga zvonjenje opozarja, da je ura že poldan, on pa je pohajal, samo pohajal.

»Zaradi Mareja, da, samo zaradi Mareja, prekleto,« zakolne.

In vendar bo treba začeti boj proti Mareju!

»Vseeno, treba bo poiskati Vrega! Treba se bo pogovoriti z njim!«

V Trsnikovi tovarni imajo opoldansko prekinitve dela. Zato Tine hiti, da bi ne zgrešil starega očetovega prijatelja.

Toda delavke že odhajajo.

»Ste videli Vrega?«

Tine vprašuje, a nobena delavka mu ne odgovori.

»Kaj ne poznate Vrega?« vprašuje že petič.

»Koga?« ga pogleda postarana delavka, kakor bi gledala hudiča.

»Vrega? Strojnika Vrega?«

»Njega bi rad?« ga prestrašeno in karajoče gleda ženska.

»Njega, da, njega!«

»Varuj se ga, fant, če ti je kaj za zveličanje duše! Vreg je vrag! Vreg je antikrist!«

Zenska mu začne pridigati papagajsko, kakor je slišala duhovne gospode pridigati o komunistih in antikristih. Najbrž čuti krščansko dolžnost, da bi fanta odvrnila od nevarnega brezbožnika, čeprav ne ve, zakaj naj bi bil nevaren.

Tine pa ženske ne posluša, marveč pogleduje naokrog, da bi med odhajajočimi iz Trsnikove tovarne zagledal Vrega.

Toda Vrega ni. Tovarnico je zapustil že med prvimi.

Kmalu (cerkovnik še ni odzvonil poldneva v cerkvi v bregu nad hišo umazanega greha) je cesta zopet prazna, prav nič podobna mestni cesti. Samo nekaj žensk je videti. In še te, kakor nesrečne, tavajo od gostilne do gostilne in iščejo moše.

»Tudi jaz bi šel pit, ko bi imel denar. Pravijo, da v pijači pozabiš na vse in da...« obstane Tine sredi misli, ki se mu zdi nesmiselna ne samo zato, ker nima denarja, marveč tudi zato, ker ve, da bi se mu vino uprlo že pri prvem kozarcu. »Marej?« misli zopet samo na Mareja, ki bi se mu ne smel zameriti, če hoče, da mu bo strokovna organizacija kdaj odprla pot v tovarno. »Hm, zdaj je že prepozno. Tudi ko bi se pred Marejem ponižal in ga prosil odpuščanja, bi me pustil čakati še mesece in mesece, dokler bi me ne napravil popolnoma mehkega in sebi za vse čase pokornega.«

To je grenka zavest, ki nosi Tineta po cestah brez volje, da bi sam sploh kaj storil in predručil današnji dan, ki se je tako smolasto začel.

»K vragu vse skupaj!«

Človek ni svoje usode kovač. Drugi mu jo kujejo. Tisti, od katerih si odvisen.

Nihče ni svoboden razen onih, ki imajo moč in oblast. Pa še ti niso, če se zgane množica, na kateri slonijo in si jo podreajo.

Toda množica se ne zgane. Množica je kakor lena žival. Plane šele takrat, kadar jo gospodarjev bič preveč zaskeli. A še takrat je vprašanje, ali bo vrgla gospodarja s sedla in ga s kopiti do kraja poteptala in ali se ne bo vnovič pustila zajahati.

Gospodar se menja, bič pa ostane... Tako stoji v tisti Cankarjevi igri.

Kavboji prej ali slej obvladajo podivjanega konja in ga obuzdajo, ker je konj, konj, a kavboj človek z zvijačnimi človeškimi možgani.

In dokler bo množica podobna prostodušnemu konju, se bo pustila jahati. Brezlična bo. Gmota brez obrazov. Gmota, ki jo lahko obdeluje sleherni, Krivica, ki jo trpim, drugih ne boli. In krivica, ki ima moč, po svoji volji in v svojo korist. ki tepe druge, ne boli mene, ker živo občutim samo to, ki jo trpim.«

Sočustvovanje s trpečimi je največkrat samo hinavščina, hlinjenost, ki so jo človeku vcepili pri verouku.

Ali pa je samo beseda, zapisana v Kristusovem nauku, ki se je nihče ne drži, a najmanj tisti, ki jo imajo največkrat na ustih.

Ljubezen do bližnjega pa se z besedami ne bo uresničila, pa naj jo pridiga pridigar te ali one vere, pripadnik te ali one barve.

Dati človeku delo in mu pustiti izmenjavo vrednosti svojega dela z vrednostjo dela drugih po poštenem medčloveškem dogovoru, edinem zakonu, ki bi ga morali spoštovati, pa bi ne bilo treba toliko mešetarjev, ki mešetarijo z znojem drugih in ki bogato živijo na račun dela tistih, ki človeške dobrine vseh vrst ustvarjajo.

»Mešetarji zaslužujejo človeka in družbo in zaslužjenim določajo usodo.«

Zrno resnice so te Tinetove misli.

Toda zrno ostane samo zrno, če ga ne vsadiš v plodno prst, da lahko vzkali in iz kali požene vsa resnica v obsežnosti danih-ugodnih ali neugodnih pogojev rasti v določenem času, kraju in prostoru.

Plodna prst za resnico pa je lahko samo človek, človekovo občutje — vaga resnice in na tej vagi premerjena misel, očiščena slehernega prikrivanja, sleherne špekulacije, čista misel, vznikla iz neracunarskega in nezmotljivega človekovega občutja.

Človek ima to vago v sebi, le paziti mora, da mu ne zarjavi, pa bo lahko vselej pretehtal, kaj je njegova resnica in kaj ni, kaj je resnica časa in kaj ni.

Miha Klinar: LUČI V SIVEM MESTU

Miha Klinar: LUČI V SIVEM MESTU

Miha K

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Še je čas za prijavo letovanja v ČSSR

Vse interesne za izredno ugodno letovanje na Češko-slovaškem obveščamo, da je še vedno čas za prijavo. Za letovanje se lahko prijavijo tudi prijatelji in znanci, ki niso člani delovnega kolektiva železarne Jesenice. Da bi prijave v redu potekale in da bi se lahko uredile še druge formalnosti, je PK ZMS ŽJ v pisarni Delavskega doma pri Jeleni uvedel uradne ure 1. in 5. avgusta od 17. do 19. ure. V petek 1. avgusta bo ob 19. uri sestanek za vse prijavljence in interesente letovanja.

Novice iz mladinskega kluba

Vodstvo mladinskega kluba Jesenice obvešča vse mladinke in mladince, da prireja v petek zvečer ob 20. uri literarni večer v počastitev občinskega praznika 1. avgusta. Literarni večer pa bo izvedljiv le, če boste tudi mladinci sami sodelovali. Gotovo je med mladinci mnogo takih, ki se v prostem času ukvarjajo s prozo ali poezijo, pa ne morejo ali ne upajo nikjer predstaviti svojih del.

Vsem tem se sedaj nudi izredna priložnost, da se bodo lahko predstavili svojim tovarišem v mladinskem klubu. Če bi se pokazalo dovolj zanimanja, bi v klubu lahko začela literarna sekcija, ki bi v svojem krogu nudila zatočišče mladim ustvarjalcem, ki bi se medsebojno spoznavali in tudi ocenjevali dela. Z delom te in podobnih sekcij bi pravzaprav mladinski klub začel s svojim prvim poslanstvom. Kajti mladi bi se v njem zbirali po interesnih področjih in delo kluba bi spontano dvigalo etično vrednost poslanstva kluba.

Vabimo vse mlade literature, da se v čim večjem številu udeležijo tega literarnega večera.

Prijavite se 1. 8. do 19. ure v mladinskem klubu, da lahko še uredimo vrstni red predstavljanja in sam potek literarnega večera.

Jamo

Jesenice - Beograd Budimpešta Moskva

(7. nadaljevanje)

Maskirnica — frizerski naslanjači, ogromna ogledala, levo in desno od ogledal škatle s čopiči, barvami, laki itd.; spretnke maskerke se sučejo okrog stolov, kjer sedijo igralke in igralci. Obrazi hitro spreminjajo prvotno podobo.

Komsomolci nas peljejo naprej v projekcijsko dvorano. Lahko smo ponosni; smo prva grupa, ki ji je uspelo videti Moss-film. Predsednik komsomolske mladine nam pojasni, da bodo posebno za nas zavrtili nekaj posnetkov iz zadnjih filmov.

Znani padalec in snemalec pri Moss-filmu je posnel celovečerni film o pogumnih dekletih padalkah, ki se dan za dnem vzpenjajo v letala, skrbno pregledujejo opremo in na znak signalne svetilke nad vrati pogumno skačejo v globino.

Vse to je zelo plastično posnel njihov kolega s kamero, ki jo je imel pritrjeno na čeladi. Pogumne padalke bi lahko imenoval umetnice višinskega baleta. Izredni efekti tako zvočni kot snemalni so nas prepričali, da so dekleta zares pogumna in da je snemalec svojo nalogo opravil odlično.

Po kratkem odmoru nam razdelijo reklamni material za filme, izdelane pri Moss-filmu. Vsi reklamni listi so pisani še angleško, kar je prava osvežitev. V drugem delu pa so nam predvajali daljši odlomek iz kriminalno-zabavnega filma, nekakšne ruske kavbojke. Priznati moram, da so scenarij, režija, igralci in sami posnetki skoraj nekaj neverjetnega.

Komsomolci nas pred odhodom presenetijo z darilom: plaketo in knjigo s slikami mossovskih filmov. Oleg in vsi ostali kar zijamo. Kaj naj jim ponudimo mi — nič. Tolažimo se, da jim bomo darilo poslali po pošti.

Že nekaj dni vlada med našo skupino huda bolezen, ki se iz dneva v dan stopnjuje — »jantaritis« — želja nakupiti čimveč rumenega zlata ruskih obal, ki je preračunano v rublje skoraj zastoj. Dopoldne si ogledujemo trgovine z izdelki jantara, končno nam uspe. Nedaleč od Kremlja je velika trgovina — blagovnica z izdelki ruskih turističnih zanimivosti, ročnega dela, spominkov, pretežno iz lepo izrezanega lesa, v drugem nadstropju najdemo jantar. Ste že videli malčka, ko dobi v roke igračo, ki mu je všeč in prav taki smo bili tudi mi. Takoj smo se spomnili na prijateljice, žene, sestre, vsi so »rabili« jantar — čudoviti prstani, ustniki, ogromni okraski za ženske, ogrlice iz različno obdelanega jantara. Izbiranja in nakupa ni konca.

Po kosilu poležavamo po sobah, še dan, dva in odrinili bomo iz Moskve. Pozno popoldan imamo po programu predviden obisk kremelske kongresne dvorane, sezidane v spomin na Oktobrsko revolucijo. V njej zasedajo vsi večji kongresi, festivali mednarodnega značaja, vse večje osrednje proslave Moskve itd. Vendar je dvorana odprta tudi množici delovnih ljudi, za katere organizirajo koncerte na vrhunski ravni. Z brezplačnimi vstopnicami — kupil jih je Oleg, si sedmorica od celotne grupe preseli za nekaj ur v impozantno poslopje kremelski dvorec Sjezdov — kremelska kongresna palača, v kateri smo prisostvovali festivalu umetnosti z moskovskimi zvezdami, kot je pisalo na programu in to za eno kopejko.

Vstopimo v poslopje nekaj pred napovedanim časom. V garderobi, veliki za nekaj hokejskih igrišč, oddamo našo garderobo. Steklo, marmor, beton in izredna čistoča, so prvi vtisi. Ljudje hitijo vsi praznje oblečeni s kravata — resni, gledališki daljnogledi gredo dobro v promet, programov zmanjka; še nekaj minut, poiščemo vhod D in že smo v kongresni dvorani. Enkratno, fantastično, brez pretiravanja. Sedeže imamo v parterju, nekje na prvem delu impozantne dvorane. Utrujeni od pešačenja se udobno zavalimo v zelo oblazinjene stole s sestavljivo mizico, razen tega ima vsak stol priključke za simultano prevajanje v času kongresov. Aklimatizacijske naprave vzdržujejo v zelo akustični dvorani temperaturo 19° C. Dvorana je zasedena do zadnjega sedeža, balkon, stranski balkoni in parter so polni, v dvorani sedi 6.500 ljudi.

Na koncertu so program izvajali mojstri ruske umetnosti. Točke so se vrstile druga za drugo. Violinisti in drugi solisti orkestra Boljšoj teater so izvajali dela velikih mojstrov tudi mojstrsko.

Najbolj navdušen, oziroma najboljši poslušalec od naše sedmerice je bil Božo, ki mu je resna glasba, balet in opera prav vse — skoraj vse. Aplavzi, skandiranje in še enkrat viharji aplavzi, so se stopnjevali iz točke v točko. Odlomki iz oper, klasične skladbe, balet, vse to je sestavljalo zaokroženost koncerta.

Med odmorom nas je množica potegnila za seboj. Radovedni »rinemo« za ostalimi in premične stopnice nas vozijo zelo hitro in že smo na vrhu kongresne dvorane. Ostrmimo. Ogromen prostor, obložene mize, kozarci, sendviči, pijača, vse to vabi. Želja je hujša kot domotožje, je dejal v šali Franci in se pognal v boj za moskovsko pivo in sendviče. Danes so nas prav prijetno presenetili. Ko si potešimo lakoto in žejo, se odpeljemo s premičnimi stopnicami nazaj v dvorano.

Tudi drugi del koncerta je bil fantastičen. Orkester, solisti in balet so nas navdušili. Izvajalka baleta plesa malih labodov je zaplesala tako doživelo ob čudoviti sceni, da je morala ob koncu po šestkratnem aplavzu ponoviti svoj ples.

(nadaljevanje)

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu

DEŽURNA SLUŽBA V ŽELEŽARNI v času od 1. 8. do 8. 8. 1969

PETEK, 1. 8. od 20. do 8. ure: inž. GRADIŠNIK, OTK.

SOBOTA, 2. 8., od 20. do 8. ure: ROMAN STANA-šamotarna

NEDELJA, 3. 8. od 8. do 20. ure: NAZIF LJUTA, valj. prof.

NEDELJA, 3. 8., od 20. do 8. ure: inž. FELIKS BEŠTER, RTA.

PONEDELJEK, 4. 8., od 20. do 8. ure: inž. JANKO PERNE, valjarna Bela.

TOREK, 5. 8., od 20. do 8. ure: VIKTOR SMOLEJ, PIV.

SREDA, 6. 8., od 20. do 8. ure: inž. SAŠO JEZERSEK, RO.

ČETRTEK, 7. 8., od 20. do 8. ure: inž. ŠTEFAN NEMEC, energetska gospodarstvo.

PETEK, 8. 8., od 20. do 8. ure: mag. inž. RAJKO KEJŽAR, RO.

Dežurni ima sedež v pisarni tajništva tehničnega in proizvodnega direktorja, tel. 225 — ob odsotnosti kličite tel. 410.

Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razglasnih deskah vseh vratarjev.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu

Crikvenica v viharju in soncu

Ni naš namen, odgovarjati na članek, objavljen v Žezarju dne 11. julija glede stanja v Crikvenici, temveč naša želja je, da opišemo, kako smo preživeli svoj dopust.

Že naslov nam pove, da smo prve tri dni preživeli v domu, ker je burja preprečila kopanje, sprehode in drugo.

Nastopilo je lepo sončno obdobje, in kot prerojeni smo napolnili plažo, osvojili morje, zvečer pa zasedli teraso in tako zaključili dan s plesom in raznimi igrami.

Dom je lepo urejen in za služi javno pohvalo organizatorjem te zamisli.

Za ta prehitro preživeli res lepi dopust in celotno razpoloženje je s svojimi uslugami prispevalo neutrudljivo osebje doma na čelu z upravnikom, kuharicami, servirkami, točalko in drugimi. Spodaj navedeni podpisniki se hočemo tako javno zahvaliti osebju za njihovo nesebično delo.

Vljudno naprošamo, da to objavite v Žezarju v ne-skrajšani obliki, ker s tem hočemo našim sodelavcem, ki bodo šli letovat v Crikvenico, sporočiti, kako prijetne urice oddiha jih čakajo.

Lep pozdrav z željo, da bo drugo leto ravno tako lepo.

(sledijo 40 podpisov)

3. seja delavskega sveta

Včeraj, 31. julija je predsednik DS železarne Franc Kobentar sklical 3. redno sejo delavskega sveta podjetja. Na dnevnem redu je bil pregled sklepov zadnje seje in polletno poročilo, ki je vsebovalo poročilo o finančnem uspehu ter poročilo o izvaajanju sanacijskega programa. Na seji so imenovali tudi direktorje sektorjev, poslušali poročilo o stanju v prizadevanjih za integracijo, nadalje kontni plan, sanacijski kredit, poročila odborov (odbor za dohodek in nagrajevanje, odbora za splošne zadeve in odbora za izume in racionalizacije) in usklajevanje statuta z novim zakonom o narodni obrambi.

Podrobno poročilo s seje bomo posredovali v naši prihodnji številki.

Dopisujte v Žezarja!

Sestanki delovnih skupin

Strojne delavnice — orodjarna, dnina Vončina

Dne 16. julija so se sestali delavci delovne skupine dnine Vončina iz orodjarne. Prisotnih je bilo 23 sodelavcev. V uvodnih besedah je vodja delovne skupine obrazložil novo strukturo, namen in vsebino dela samoupravnih organov. Na sestanku so se zavzemali za nagrajevanje po ceniku. Vodja delovne skupine je sodelavce seznanil tudi z novim vodstvom delovne enote in v obratu. Da bi obdržali dosedanje renome, si bo treba še naprej prizadevati za kvaliteto, red in disciplino. Predlagano je bilo, da orodno skladišče med malico ne bi smelo biti zaprto, ker sodelavci prihajajo iz drugih oddelkov v skladišče takrat, ko je njihova delovna skupina na malici. Problem naj bi rešili tako, da bi si skladiščnika v orodnem skladišču ustrezno razporedila čas za malico.

Strojne delavnice — strugarna, dnina Markun

Na sestanku dne 17. julija so največ razpravljali o prizadevanjih za kvaliteto izdelkov. Omenjene so bile tudi naloge nekaterih služb, kot npr.: tehnična kontrola, ki naj bolj pogosto pregleda merilno orodje, materialna služba pa naj polizdelke bolj točno dostavlja po posameznih strojih in skrbi za kvaliteto materiala in pravilne mere določene v načrtu. Predlagajo, da naj bi po posameznih strojih dobivali celotne garniture vidia možev. Po možnosti naj bi vsako leto zamenjali vsaj enega od amortiziranih strojev, ali pa ga dali v generalno popravilo. S sedanjim nagrajevanjem po cenikih so zadovoljni in priporočajo, da tudi ostali obrati vprašanje nagrajevanja rešijo na ustrezen način.

Strojne delavnice — priprava dela sistem Georga

Vodja delovne skupine tov. Antonič je povabil na sestanek dne 18. julija sodelavce iz svoje skupine. Na sestanku so bili mnenja, da je treba znižati nedovršeno proizvodnjo tako, da bi imeli manj nujnih naročil. Na ta način bi lahko realizirali stara naročila po predvidenem načrtu. S tem je dana možnost takojšnjega obračuna naročil. Za to naj bi poskrbela planer in lanser, s pomočjo delovodij v delavnicah in tehnologov na pripravi dela. Podrobneje so govorili o naročilih in predlagali, da naj šef delovne enote vzdrže-

vanja inž. Mišo Noč določi stopnjo nujnosti za nujna naročila.

Priprava dela po sistemu Georga dela že sedem mesecev, ni pa še urejeno vprašanje kategorij delovnih mest.

Martinarna livna jama I, dnina Bauman

Delovna skupina dnine Bauman je imela sestanek 23. julija, prisotnih pa je bilo 16 delavcev. V zadnjem času je proizvodnja precej manjša, vendar pa bi ob večjem prizadevanju slehernega posameznika, lahko položaj zelo izboljšali. Materialni stroški so previsoki, nekateri sodelavci pa se premalo zavedajo, da je treba skrbeti za varno delo. Zavzemali so se za bolj dosledno vzdrževanje reda na delovnih mestih.

Strojne delavnice — konstrukcijska delavnica, dnina Gartner

Delovna skupina dnine Gartner v konstrukcijski delavnici je imela sestanek 24. julija. Najprej je bila na vrsti informacija o novem načinu, vsebini in delu samoupravnih organov. Kaže, da imajo največ problemov s kadri, ki jih je odločno premalo. Mladi delavci se le težko odločijo, da bi dalj časa bili zaposleni v delavnici, zato dobivajo nove delavce. Strojni park je zastarel, pa tudi sicer imajo premalo strojev. Tov. Krajnik je povedal, da sicer delajo zadovoljivo, problemi pa nastajajo ob večjih remontih. Opozorili so še na problem pravočasnega odhajanja na malico ter zapuščanja delovnih mest ob koncu dnine.

RTA — KER

Vodja delovne skupine je sklical delovni sestanek svoje grupe dne 12. julija. Ugotavljajo, da je obseg dela na novih napravah vedno večji, za popravila in umerjanje ter kontrolo pa bi potrebovali bolj precizne instrumente. Na novi aglomeraciji bodo dobili nove zadolžitve. Predvidevajo vzdrževanje 80 merilnih mest z radioaktivnimi izotopi ter 15 elektronskih tehnic itd. Da bi delo zadovoljivo opravili, bo treba pravočasno rešiti kadrovske vprašanje. Vzporedno z novimi kadri pa bo treba misliti tudi na prostor, kar pa je itak problematično.

Predelovalni obrati — patentirnica, dnina Bremec

Delovna skupina dnine Bremec v patentirnici je imela

drugi sestanek dne 17. julija. Najprej so pregledali izpolnjevanje sklepov, sprejetih na prejšnjih sestankih, nato pa ugotovili, da bi bila proizvodnja lahko večja, če ne bi imeli težav z vložkom. Z vestnim delom bi v patentirnici lahko odpravili nekatere pomanjkljivosti. Sem spadajo slabo obrušeni zvari, neporezani robati konci žice, nepravilna regulacija dreznih koluti, pomanjkljivo etiketiranje in nepravočasna menjava odvrtnih nožev.

Glede uporabljanja zaščitnih sredstev so bili na sestanku mnenja, da je zaželjena večja doslednost. Za vse zaposlene v patentirnici je treba v garderobah urediti omarice. Več pozornosti pa bo treba posvetiti ob koncu dnine, kar zadeva predaje delovnih dolžnosti delavcem naslednje dnine. Smatrajo tudi, da so spričo dobrih pogojev v patentirnici prejemki zaposlenih prenizki.

Valjarna Bela dnina Noč

Na sestanku dne 16. julija so bile predlagane tri točke dnevnega reda. Ker manjka proizvodnja šestih dni, bodo plan za julij težko dosegli. Z nedeljskim delom se ne strinjajo, ker so bili delavci slabo nagrajeni. Zahtevajo tudi ustrezno pojasnilo na prihodnjem sestanku. Uporaba zaščitnih sredstev mora biti obvezna, obračunodstvo pa naj pospeši izdelavo podesta pri ravnalnem stroju za žarjeno pločevino. Cenik naj se izdela po oddelkih in opravi čimprej prehod na skrajšani delovni čas, ker se zavedajo, da jim nadure zmanjšujejo osebne dohodke.

Jeklovlek — dnina Abram

Sestanek so imeli 19. julia. V prejšnjem mesecu so imeli štiri lažje poškodbe. Nekateri sodelavci premalo upoštevajo varnostne predpise, zato so na sestanku sprejeli tudi ustrezen sklep, še posebej glede nošenja čelad. Obratovodstvo naj poskrbi za čiščenje zamaščenega prostora. Delavci bi tudi sami morali vzdrževati večji red po opravljenem delu. Zaradi dopustov so s proizvodnjo precej v zaostanku, vzroke za to pa je treba iskati tudi v slabem vzdrževanju ter pri novih delavcih, ki še niso dovolj izvežbani.

7. Seja odbora za plan in finance

Predsednik odbora za plan in finance je sklical 7. sejo odbora, dne 24. julija 1969 in predlagal naslednji dnevni red:

1. pregled izvrševanja sklepov prejšnje seje,
2. poročilo o uspehih proizvodnje v II. dekadi julija,
3. poročilo o stroških v mesecu maju in
4. predlog operativnega plana za avgust.

Na podlagi poročila o uspehih proizvodnje v II. dekadi julija so člani odbora ugotovili, da so rezultati II. dekade prav tako slabi kot so bili v I. dekadi in so odraz težkega položaja v posameznih obratih. Odbor je menil, da ima določen vpliv na slabo delo v II. dekadi julija letni čas zaradi večje odsotnosti zaradi dopustov, predvsem pa zaradi velike vročine, ki se v vročih obratih še stopnjuje. Nekateri obrati so slabše delali zaradi objektivnih razlogov kot je remont globinske peči v valjarni Bela, pomanjkanje vložka v valjarni 2400 in pomanjkanje trakov v hladni valjarni. V nekaterih obratih pa je za slabše delo tudi nekaj

subjektivnih vzrokov. Zato je odbor naročil upravi podjetja, da pripravi predlog ukrepov, kako izboljšati stanje in ta predlog predložiti delavskemu svetu Železarne v obravnavo in potrditev.

Poročilo finančnega direktorja o stroških, ki smo jih dosegli v juniju je odbor sprejel in ugotovil, da finančni rezultati niso tako slabi glede na razne omejitve, ki izvirajo iz celega polletja in je realna izguba precej nižja kot jo je predvideval plan, zaradi razmeroma dobrega dela v prvih petih mesecih letos. V juliju so ti rezultati znatno slabši zaradi nizke proizvodnje in visokih stroškov.

6. seja odbora za dohodek in nagrajevanje

V torek, dne 29. julija 1969 je bila 6. seja odbora za dohodek in nagrajevanje, na kateri so obravnavali polletno poslovno poročilo Železarne.

Poslovno poročilo je tolmačil finančni direktor in ga je odbor sprejel. Menili so, da bo glede osebnih dohodkov v II. polletju treba nekaj ukrepati, da pa bodo o teh vprašanjih člani odbora razpravljali na seji delavskega sveta Železarne, ko bodo obravnavali predloge ukrepov, ki jih bo predlagal odbor za poslovno politiko. Sklenili pa so, da odbor za dohodek in nagrajevanje podpira vse napore samoupravnih organov in upra-

ve podjetja v izvajanju sanacijskega programa Železarne s pripombo, da bi se pri uspešni realizaciji posameznih vprašanj sanacijskega programa takoj upoštevala stimulacijske oblike nagrajevanja kar se da neposredno.

Ob koncu seje so obravnavali še nekaj tekočih vprašanj in sklenili, da je ta vprašanja treba pripraviti bolj podrobno s tolmačenji za naslednjo sejo odbora, ki bo 9. avgusta 1969.

2. seja odbora za osnovna sredstva

Predsednik odbora za osnovna sredstva Janez PETERNEL je sklical 2. sejo odbora, dne 29. julija in je za dnevni red predlagal predlog za likvidacijo osnovnih sredstev, predlog za nabavo izven programa amortizacije za zamenjavo in poročilo o stanju rekonstrukcije in koriščenju sredstev amortizacije.

Predlog likvidacije osnovnih sredstev je vseboval predvsem likvidacijo osnovnih sredstev stare valjarne žice, katera predstavljajo sedanjo vrednost 36.036,04 N din od skupnih 235.560,26 N din, kolikor znaša sedanja vrednost vseh osnovnih sredstev predlaganih za likvidacijo. Ker v rezervnem skladu nimamo sredstev, so sklenili, da bo sedanja vrednost osnovnih sredstev krita s prodajo starega železa in z ostalo prodajo, če pa to ne bo zadostovalo pa bo ob koncu leta predloženo v odpise. Likvidacijo osnovnih sredstev so potrdili.

Obravnavali so predlog nabave osnovnih sredstev večinoma za delovno enoto transport, ki je izven programa

amortizacije. Ker so ta osnovna sredstva, kot je 5 tonski žerjav v vozovni delavnici, varilni agregat in stroji za vzdrževanje prog, delovni enoti nujno potrebna so sklenili, da se nabavijo in so tudi sredstva zagotovljena, razen za tista, ki jih je treba kupiti v tujini. Tudi za ta osnovna sredstva je odobrena nabava, vendar bo z naročilom treba počakati, da bodo na razpolago devize.

Ob koncu seje so sprejeli še poročilo direktorja uprave osnovnih sredstev o stanju rekonstrukcije in o koriščenju sredstev amortizacije v letošnjem letu. Poročilo je bilo ugodno in so ga vzeli na znanje, brez pripomb.

Samoupravni organi v preteklem tednu

Nastanek Kosove graščine na Jesenicah

3. nadaljevanje

Kako malo ljudi je bilo takrat na Jesenicah, se vidi že iz naslednjih spominov. V tej gostilni, kakor tudi pozneje pri Flajkarju in na Pošti, je bilo ob večjih praznikih v letu, prav tako v pustu na vseh mizah narezano suho meso, krofi in potice za goste brezplačno. Za kadike pa so bile postavljene na sredo miz cigare, imenovane vržinke s slamico na koncu, ker cigaret takrat še niso poznali.

Takoj nad to gostilno je stala hiša kakor še danes, ki je imela domače ime pri »Frtočkah«. Tam je bila za ti-

ste čase nekakšna pekarna. Kruh so sicer pekli vsi doma v svojih kmečkih pečeh, pa vseeno je vdova lastnica te hiše odprla skromno pekarno za vse.

Imela je kakor gostilna sobo s kmečko pečjo okoli nje lesene klopi, da se je vsak gost lahko vsedel in jedel ovsen kruh, ker belega skoraj niso poznali. Navadno je bilo tako: ko so iz oddaljenih krajev prišli ob nedeljah na Jesenice k maši so potem starejši ljudje šli k Lenartku v gostilno, mladina pa k Frtočkam na kruh in vodo, da so tako počakali popoldanskih obredov. Mladina v ti-

stih časih in tudi pozneje, navadno ni smela v gostilno, če ni imel fant vsaj nekaj brk pod nosom, ki so bile takrat zelo v modi. Navadno so rekli takole: fant, ki nima toliko brk pod nosom, da bi mednje lahko vtaknil vžigalico, ne sme nikakor v gostilno in to je tudi držalo.

Naprej proti Mercu na današnji Kosovi ulici št. 9, je bil zidarski mojster, z domačim hišnim imenom pri »Domenku«. Zidal je skoraj samo iz kamnja, večji del pa je popravil kmečke peči in dimnike. Vse hiše so bile zidane le do pritličja, zgornji del pa je bil lesen. Temelje za hišo sploh niso kopali, pač pa so gledali, da je bil teren skalnat, ker na Murovi tudi je in je tako tak svet kar ustrežal za temelj. Za kritje hiš so uporabljali samo deske oziroma cepljenke, katerim so rekli »šinkeljni«. Če pogledamo takratne kmečke peči, ne bi mogli verjeti, kdor jo ni mogoče sam podiral, koliko je v njej raznega materiala. Takoj spodaj na vsakem vogalu je vzdignjena skala težka od 100–150 kg in vezana z manjšim kamenjem in raznim odpadnim železom npr. stare kose in srpi, po sredini pa so vzdigali vse vrste odpadni material. Potem šele pridejo na vrsto »modli« do višine okrog 50–60 cm, na vrh tega pa takojmenovano »teme« izdelano iz malte in drobne opeke, vezano pa zopet z raznimi starimi kosami in srpi. Okrog »modlov« sta po dve ročno kovani ploščati ali štirioglate vezi, med temenom pa po dva lesena dro-

gova za sušenje. vsega materiala skupaj je za dobro naložen 3 tonski kamion.

Takoj naprej od zidarja Domenka, to je na vrhu današnje Kosove ulice št. 10, je bil že v tistih časih urar, domače hišno ime pa je bilo pri »Novšku«. Popravil je vse vrste takratnih ur, največ pa stenske. Žepne ure so bile še bolj redke in precej velike, navijale pa so se od zadaj s posebnim ključem. Stenske ure so bile še z lesenimi kolesi in kazalci, razen uteži, ki so bile ročno kovane in obešene na vrhovi tkani iz domačega lanu. Spreddaj na kazalni plošči pa je bil lep ročno slikan narodni motiv. Pozneje je tam urarstvo izumrlo, na zidu te hiše pa je bila narisana velika sončna ura z železnim kazalcem in pričala o tem edinem urarju na Jesenicah, še dolgo let potem, vse dotlej, dokler niso hiše obnovili. Potem so v tej hiši odprli skromno ročno mizarstvo delavnico.

Ko smo že pri mizarstvu, moram mimogrede omeniti tudi edinega vidnega tesarskega mojstra iz Hrušice, po domače »Tonek«. Bil je zelo priznan tesar v jeseniški okolici. Izdelal je celo preproste koncertne citre na 15 doma izdelanih strun iz črev. Imele so za takrat zelo močan in lep glas. Bile pa so pozneje že nekajkrat popravljene in vendar so še danes kar dobro ohranjene.

Povrnimo se nazaj na Murovo do št. 16. Tam je bila popolnoma lesena hiša z imenom pri »Škafarju«. Maša lesena obrt je bila pri tej hiši. Izdelovali so razne škafe in kadi, zelo veliko pa lesenih cokelj — natikačev raznih oblik. Za nedelje in praznike so izdelovali coklje kri-

mje, iz arcaja cepjene pasove prek gornjega dela, ostale pa navadne coklje, s svinjsko domačo kožo pokriti zgornji del. Na podplatih so bili nujno nabiti doma kovani šestoglati žebli imenovani »kroparji«. Navadno se žeblijev za cokle ali čevlje ni izplačalo kovati doma, ker je bila takrat že kar dobro razvita obrt v Kropi in so se te vrste žeblijev že kupile v Radovljici, kjer je bila tudi mala trgovina z domačim strojenim usnjem in žebli za cokle. Tudi razen pletenih kosov je bilo pri tej hiši vedno nekaj na zalogi. Pozneje pa, ko je prodrla suha obrt, kakor so jo imenovali iz Ribnice na Gorenjsko, je na Murovi pri omenjeni hiši počasi izumrila.

Kovačnice posebej takrat ne moremo omeniti nobene, ker kovač obrtnik je prišel na Jesenice šele pozneje. Postavil je delavnico poleg današnje carinarnice. Tiste čase je imela vsaka kmetija svojo kovačnico kar doma, večji kmetje pa če je bila kmetija blizu potoka še žago samico in mlin za mletje žita. Konji so bili takrat bolj redki, volovske podkve pa, ki so bolj enostavne, so kovali kar sami doma. Prav tako so kovali razno drugo okovje. Domače kovačnice so izgledale nekako takole. Navadno so imeli doma na vrtu posebej polzidano hišico, katero so imenovali »paštba«. Spodaj v zidanem prostoru je bila postavljena preprosta naprava, in sicer: preprosto ognjišče za ogenj, zraven pa velik meh ustrojen in sešit iz domačih ovčjih kož za pihanje zraka v ogenj. Nasproti ognjišča pa je stalo veliko nakovalno po domače »ampos« za razno obdelavo železa.

(nadalj. prihodnjič)

Zbor partizanskih kurirjev v Kropi

V Kropi bo v nedeljo, 3. avgusta, zbor partizanskih kurirjev Slovenije. Ob tej priliki bo tudi slovesna otvoritev nove ceste, ki bo povezovala dve partizanski vasi pod Jelovico, in sicer od Jamnika do Dražgoš.

Predvideno je, da bo za kurirje pripravljena posebna značka, dotiskana bo brošura in tudi poštni žig bo kurirjem v spomin na to prvo večje srečanje.

Predviden je naslednji program:

- ob 10. uri zbor kurirjev v partizanskem taboru pod lipo,
- ob 11. uri spominska svečanost pred spomenikom padlim borcem NOV, po svečanosti tovariško srečanje,
- ob 14. uri otvoritev nove ceste.

Vse udeležence z Jesenic obveščamo, da bo vozil avtobus v Kropo z odhodom ob 9. uri izpred avtobusne postaje pri Čuferju. Postanke bo imel na vseh postajališčih do vključno Žirovnice.

Vabimo vse nekdane partizanske kurirje in ostale občane, da se te svečanosti udeležijo v čim večjem številu.

Občinski odbor ZZB NOV
Jesenice

Jože Rozman

10 let krajevne samouprave

(2. nadaljevanje)

**Ukinitve servisnih dejavnosti v okviru
stanovanjskih skupnosti**

Namesto da bi dosegli enotno podjetje za vzdrževanje stanovanjskega fonda, pa smo čez noč doživeli, da je bila vsa servisna dejavnost pri krajevnih skupnostih ukinjena, oziroma ni bila dovoljena. Vsa dokazovanja kolikšna bo škoda niso pomagala. Treba je bilo likvidirati vse servise pri krajevnih skupnostih brez vsakega ugovora. Reklo se je, da so servisi prekoračili svojo osnovno dejavnost in v večini postali mala podjetja, ki izvršujejo usluge tudi drugim in ne samo hišnim svetom. Soglašali smo, da se ukinejo servisi, ki so po statutih prekoračili svojo osnovno dejavnost in naj se formirajo v podjetja, vendar so bile tudi servisne dejavnosti, ki so uspešno opravljale svojo nalogo pri vzdrževanju in popravilih stanovanjskih hiš in ki niso kršile svojih osnovnih dejavnosti.

Z ukinitvijo servisnih dejavnosti pri stanovanjskih skupnostih pa so bile tudi ukinjene stanovanjske skupnosti in formirane krajevne skupnosti.

Ker ni bilo nobenega nadomestila za servisne dejavnosti, potrebe po popravilih na stavbah in stanovanjskih zgradbah pa so bile velike, se je svet krajevnih skupnosti odločil, da formira oziroma ustanovi lastno podjetje za vzdrževanje hiš. Ker smo imeli tudi steklarski servis smo to povezali v eno podjetje in tako v tej smeri začeli

z delom.

Kako prav smo imeli, da smo to akcijo izvedli dokazuje to, da smo morali dve leti čakati na realizacijo našega predloga, da se formira podjetje, ki bo prevzelo v upravo vzdrževanje in popravila celotni stanovanjski fond v družbeni lasti.

Polne dve leti je moralo poteči, da je bila ta zamisel realizirana, toda ne na pobudo lokalnih faktorjev, marveč zveznih organov. Tako je bil 20 let stanovanjski fond v družbeni lasti brez vsakega pravega gospodarja in vodstva, kar gotovo ni dobro vplivalo na vzdrževanje še toliko manj pa na same stanovalce. Kakor povsod smo tudi tu eksperimentirali in iskali ustrezno rešitev, katera pa je bila zelo preprosta. Pri skladih, ki so po svoji vrednosti prekašali naša največja podjetja npr. na Jesenicah znaša vrednost stanovanjskega fonda čez 15 milijard S din, je prav gotovo očitno, da ne morejo uspevati brez gospodarja in dobrega vodenja. No končno smo se le dokopali tudi do tega in prišli do stanovanjskih podjetij, ki so prevzela v upravo in gospodarjenje celotni stanovanjski fond.

**Nova gradbena dejavnost krajevnih skupnosti
Podmežaklja**

Prostori v Mencingerjevi ulici 1. so bili krajevni skupnosti že takoj prve dni pretesni. Toda, ker ni bilo denarja, se je bilo treba zadovoljiti z malim. Po ustanovitvi lastnega podjetja za vzdrževanje hiš in ker so potrebe narekovale večje

prostore, se je svet odločil da obstoječo stavbo primerno poveča. V to ga je sililo tudi to, da je bila vsak dan bolj glasna zahteva, da bi se našli prostori tudi za otroški vrtec. Svet je o tem mnogo razpravljal in končno, ker ni bilo drugega izhoda se je odločil, da obstoječo stavbo poveča, tako, da bi spodnji prostori služili za vrtec, v prvem nadstropju pa naj bi bila pisarna in mala dvorana, ki naj bi služila vsem organizacijam za sestanke in zborovanja.

Seveda se je kakor za vsako gradnjo tudi za to postavljalo vprašanje kje dobiti potreben denar za adaptacijo. Po daljšem oklevanju smo vložili prošnjo za posojilo na stanovanjski sklad občine Jesenice. Poleg tega smo istočasno prosili za posojilo tudi za HS. Tako smo dobili posojilo v znesku 7.000.000.— S din, od katerega smo koristili za adaptacijo stavbe 4.000.000.— S din, ostale 3.000.000.— S din pa razdelili na hišne svete katerih stavbe so bile najbolj potrebne popravila.

Poleg tega smo povsem slučajno opazili v uradnem listu LRS razpis, za posojila in dotacije za gradnje otroških vrtcev oziroma za varstvene ustanove otrok. Pripravili smo vso potrebno dokumentacijo in poslali primerno utemeljeno vlogo na sklad za varstvo mladine in otrok pri rep. odboru LRS. Da bi bila prošnja kar bolj utemeljena smo zaprosili občinski odbor DPM za priporočilo. Odbor nam je to priporočilo tudi dal in sicer ga je sam poslal navedenemu skladu.

Spričo precej ostrih pogojev glede same dokumentacije je bil svet mnenja naj bi prosili za primerno priporočilo tudi občinski odbor SZDL. Žal pa nam je tajnik občinskega odbora SZDL odgovoril, da tako priporočilo ne more izstaviti

S skupščine občine Jesenice

Vsak šesti prebivalec ima vozniški izpit

Pri oddelku za notranje zadeve skupščine občine Jesenice so pripravili poročilo s številnimi podatki o prometu, prometni varnosti in problemih cestnega prometa v občini za lansko leto.

Takoj prva ugotovitev je, da se motorizacija zelo hitro širi, hitreje kot pa se izboljšujejo pogoji za tak promet, kar zahteva od slehernega voznika več sposobnosti in pazljivosti. Neurejene ostajajo prometne površine, ki jih koristijo vsi od avtomobilistov, mopedistov, kolesarjev, vozniki vprežnih vozil do pešcev, kar nedvomno vpliva na večje število prometnih nesreč. Ta trditev velja tako za ceste v naši občini kot za vso Slovenijo, saj smo kljub relativno največjemu prometu na najslabšem. Vozišča so marsikje ožja od pet metrov, številni ostri zavoji, nepregledni odseki ter številni priključki v naseljih in izven, vse to vpliva na majhno propustnost naših cest.

Kot že rečeno, se cestni promet v naši občini in v Sloveniji zelo povečuje zaradi vedno večjega števila registriranih motornih vozil, kakor tudi zaradi močnejšega povečanja tujih motornih vozil v tranzitnem, turističnem in obmejnem prometu na naših cestah. V naši občini smo imeli v letu 1964 registriranih skupaj 1513 vozil, od tega 745 osebnih vozil, 682 motornih vozil in mopedov, 80 tovornih vozil, 18 avtobusov in 18 drugih vozil.

Z 31. junijem letos pa se je število vseh motornih vozil v naši občini povečalo na okroglo 2930, med katerimi je bilo 1733 osebnih vozil, 1012 motornih koles in mopedov, 107 tovornjakov, 27 avtobusov itd.

Izredno povečanje je mogoče zabeležiti tudi v okviru vse republike. Medtem ko je bilo leta 1964 registriranih v Sloveniji 88.591 vseh motornih vozil, se je ta številka koncem lanskega leta dvignila kar na 221.614. Za primerjavo je zanimiv še podatek, da je bilo v Jugoslaviji koncem lanskega leta registriranih 923.731 motornih vozil. V naši občini pride po eno vozilo na vsake 10 prebivalcev. Za gostoto prometa pa ne zadostujejo samo ti podatki, temveč je treba prišteti še podatke o drugih vozilih kot so kolesa, vprežna vozila in drugo, predvsem pa vsako leto več motornih vozil tuje registracije.

Vzporedno s povečanjem števila motornih vozil se je povečalo tudi število voznikov. Medtem ko je bilo leta 1964 skupaj v vseh kategorijah 2718 voznikov, je to število konec lanskega leta naraslo na 4.605. Res da so morali v tem času opraviti izpite tudi mopedisti, kljub temu opravi vozniški izpit letno približno 800 kandidatov. Zanimiv je

podatek, da ima vsak šesti prebivalec naše občine vozniški izpit.

Pri tem pa lahko ugotovljamo več pomanjkljivosti, kar vpliva na veliko število kandidatov, ki ne opravijo teoretičnih ali praktičnih del vozniškega izpita. Lani je v naši občini opravilo izpit od 2.834 kandidatov le dobra tretjina. Namen izpita je vsekakor skrbno in objektivno oceniti, če je kandidat dovolj sposoben za samostojno vožnjo v javnem prometu.

Že nekaj prej ugotovljenih pomanjkljivosti, kot tudi to, da imamo vsako leto več voznikov s krajšim vozniškim stažem, vpliva na to, da imamo na naših cestah vedno več prometnih nesreč. Medtem ko je bilo v naši občini leta 1964 242 prometnih nesreč, je bilo teh lani kar 337. Leta 1964 je bilo poškodovanih 92 oseb, lani pa 122. Edini razveseljiv podatek, kolikor lahko ob nesrečah sploh govorimo o razveseljivosti, je ta, da se je zmanjšalo število smrtno ponesrečenih. Leta 1964 se je smrtno ponesrečilo 10 oseb, leta 1966 ena, leta 1967 štiri in lani dve, medtem ko bo letos to število zopet nekoliko večje.

V Sloveniji je bilo leta 1964 vsega 7.223 prometnih nesreč (336 mrtvih), lani pa 8.176 prometnih nesreč (497 mrtvih). Izmed prometnih nesreč, ki so jih zabeležili lani v naši občini, se je 205 nesreč zgodilo v naseljih in 132 izven naselja. Po zbranih podatkih so najbolj nevarni cestni odseki od Hrušice do Kranjske gore, kjer se je zgodilo 91 nesreč, na Ulici maršala Tita do bolnice, kjer se je zgodilo 33 nesreč in Cesti železarjev 23 nesreč. V omenjenih nesrečah je bilo udeleženih 120 inozemskih voznikov ter 284 domačih voznikov motornih vozil.

Vsekakor bo zanimivo pogledati še vzroke prometnih nesreč. Največ se jih je zgodilo zaradi neprevidnosti — 107, neprimerne hitrosti — 66, nepravilnega prehitevanja — 32, vinjenosti — 27, neprevidnega prečkanja ceste — 23, izsiljevanja prednosti — 18 itd.

Prometni miličniki so lani opozorili 3.629 voznikov in koristnikov cest, mandatno so kaznovali 761 naših voznikov in 213 tujih voznikov.

Ob koncu lahko zapišemo, da bi bilo na naših cestah nujno treba razširiti vozišča, ublažiti vzpone, odpraviti ostre ovinke, urediti križišča, zmanjšati število priključkov, postaviti varnostne ograje, zrcala in ostalo, zgraditi kolesarske steze, poti za vprežna vozila in v naseljih hodnike za pešce in podobno. Dobro vzdrževane ceste so pogoj za varnost cestnega prometa.

T. L.

Borci Kokrškega odreda se bodo zbrali v Trziču

V občini Trzič praznujejo vsako leto na dan 3. avgusta občinski praznik. Letošnje praznovanje je pomembno, ker bodo odkrili spomenik več kot 400 žrtvam fašističnega nasilja, v Trziču pa se bodo zbrali tudi borci in aktivisti Kokrškega odreda.

Občinski odbor ZZB NOV Jesenice vabi vse borce in aktiviste NOB ter vse ostale občane naše občine, da se slovesnosti ob odkritju spomenika v Trziču ter zboru borcev in aktivistov Kokrškega odreda udeležijo v čim večjem številu. Zborovanje borcev Kokrškega odreda bo v nedeljo, 3. avgusta, ob 9. uri dopoldan, uro pozneje pa odkritje spomenika padlim borcem.

Občinski odbor ZZB NOV
Jesenice

Počastili smo spomin generala Maistra

Tudi skupina nekdanjih borcev za severno mejo 1918/19 z Jesenic se je udeležila odkritja spominske plošče nekdanjemu poveljniku in organizatorju bojev za severno mejo generalu Rudolfu Maistru-Vojanovu, ki je bilo 27. julija na Uncu pri Rakeku. Tam se je zbralo kar veliko število ostarelih borcev z vseh krajev Slovenije, da počastijo spomin pred 35 leti umrlega komandanta, ki ima toliko zaslug za obrambo naše severne meje pred 50 leti.

General Maister, ki je bil častnik že v stari Avstriji, je zelo ljubil svoj slovenski narod. To je izrazil tudi v svojih pesniških zbirkah, ter v Ljubljanskem zvonu, posebno v času, ko je bil med prvo svetovno vojno, kot aktivni častnik na fronti v Galiciji.

Po razpadu stare Avstrije, je bil kot major v Mariboru

in je prve dni novembra 1918 v sporazumu z narodnim svetom za Spodnje Štajersko začel zbirati prostovoljce v vojaške enote. Narodni svet ga je imenoval za generala in poveljnika Maribora in vsega štajerskega obmejnega ozemlja. Razorožil je s svojimi borci-prostovoljci nemško garnizijo v Mariboru in tako prevzel vso oblast. V kasnejših bojih tja do 6. junija 1919, se je pokazal kot odličen strateg in tudi kot človek, in so ga vsi borci zaradi njegovega značaja tako cenili.

Odkritje spominske plošče na hiši, kjer je preživel zadnja leta življenja, je bil praznik za preživele prostovoljce, saj so se tu srečali in oživljali spomine na svojega komandanta in na boje in dogodke pred 50 leti, ko so se polni idealizma odzvali ogroženi domovini.

S. S.

Redčijo se naše vrste

Res je, da so nekdanji prostovoljci v bojih za našo severno mejo že v visoki življenjski dobi in da je preteklo že dobrih 50 let, od tedaj, ko so se borili za kraje na naši severni meji, pa vendar občutijo neko praznino, ko se za vedno poslavljajo od nekdanjih soborcev.

Le še slaba četrtnina je pri življenju nekdanjih prostovoljcev iz leta 1918/19 od približno 400 z jeseniške občine in prav zaradi tega še bolj občutijo izgubo vsakega posameznika, saj čutijo, da nastaja med njimi in v organizaciji neka praznina.

Vse nekdanje prostovoljce, člane Zveze prostov. borcev za severno mejo 1918/19 je močno prizadela smrt tovariša Varla Jožeta, ki je bil dolgo vrsto let član upravnega in nadzornega odbora občinske organizacije

Zveze prostovoljcev za severno mejo. Bil je vedno pripravljen, da aktivno sodeluje v prid organizaciji in posameznim članom, posebno v zadnjem času, ko so bile z republiškim zakonom priznane nekdanjim veteranom določene pravice.

Takoj po razsulu staro avstroogrske armade se je vrnil iz vojske domov, ter se prijavil prve dni novembra 1918, kot prostovoljec za obrambo naše ogrožene severne meje. Bil je v ljubeljski skupini in je sodeloval v bojih v Borovljah in drugih krajih na Koroškem. Rad se je spominjal teh časov in tovarišev, s katerimi je sodeloval v teh bojih in nemalokrat je nanesla beseda na dogodke pred 50 leti, ko je poln idealizma poiskal mesto, kjer je najbolj pomagal ogroženi domovini. Šonli Srečko

in da so strici umrli. Res čudna in za naše pojme nerazumljiva utemeljitev. Toda čas teče in tudi to je pozabljeno, seveda s precej trpkim in grenkim počutjem.

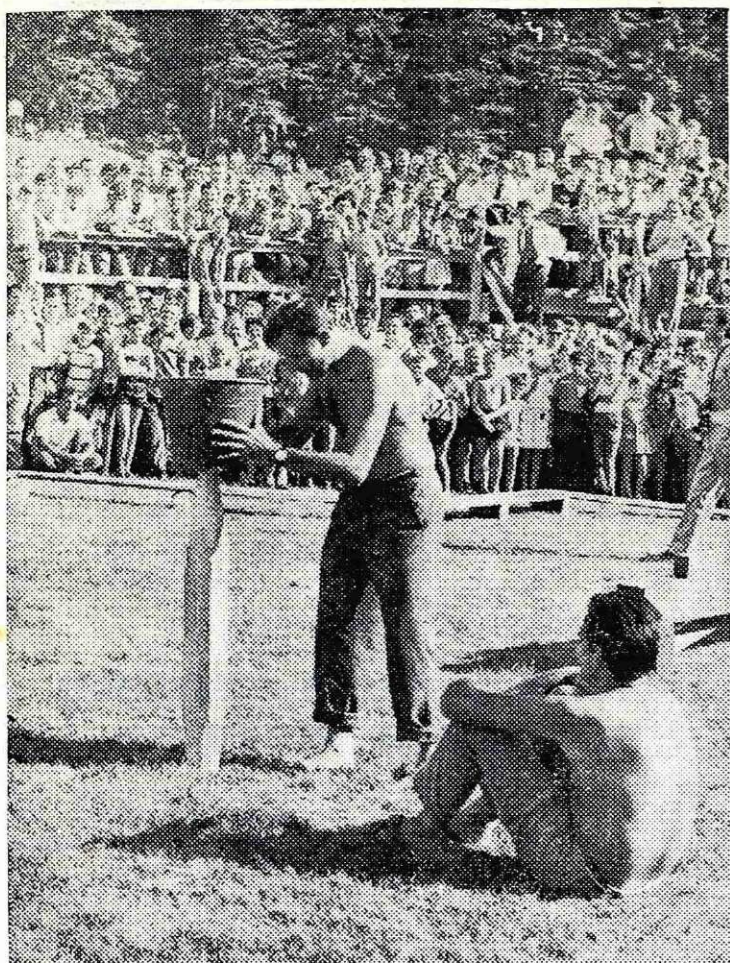
Republiški sklad za varstvo družine in otrok je skupnosti odobril dotacijo v višini 1,5 milijona S din, s čemer je bila omogočena adaptacija obstoječe stavbe. Seveda to še ni bilo dovolj in je krajevna skupnost iz svojih lastnih virov prispevala za adaptacijo še 2 milijona S din, kajti skupni stroški adaptacije so znašali nad 7 milijonov S din. Ugotoviti moram, da pri tej adaptaciji nismo več uspeli z udarniškim delom, kajti v javnosti se je že dalj časa govorilo, da je zastojkarsko delo umrlo in da lahko že vse kar se dela, plačamo. No in tako smo res morali vse plačati, kajti vsak se je izgovarjal na to, da je udarniško delo enkrat za vselej minulo.

S to adaptacijo je krajevna skupnost Podmežaklja dobila lično stavbo v izmeri 84 m² s potrebnimi, sicer še vedno skromnimi prostori za otroški vrtec, pisarno za krajevni odbor SZDL in množične organizacije, družnico in skladiščem za rekvizite, v prvem nadstropju pa prostorno pisarno za administrativno in ostalo delo skupnosti, ter lično dvorano za približno 80 ljudi.

Krajevna skupnost

Kmalu po adaptaciji stavbe stanovanjske skupnosti so prebivalci terena izrazili željo, da bi v parku Podmežaklja odprli bife. Pred leti je namreč imel krajevni odbor SZDL Podmežaklja priložnostni bife, ki se ga uporabljali pri raznih prireditvah.

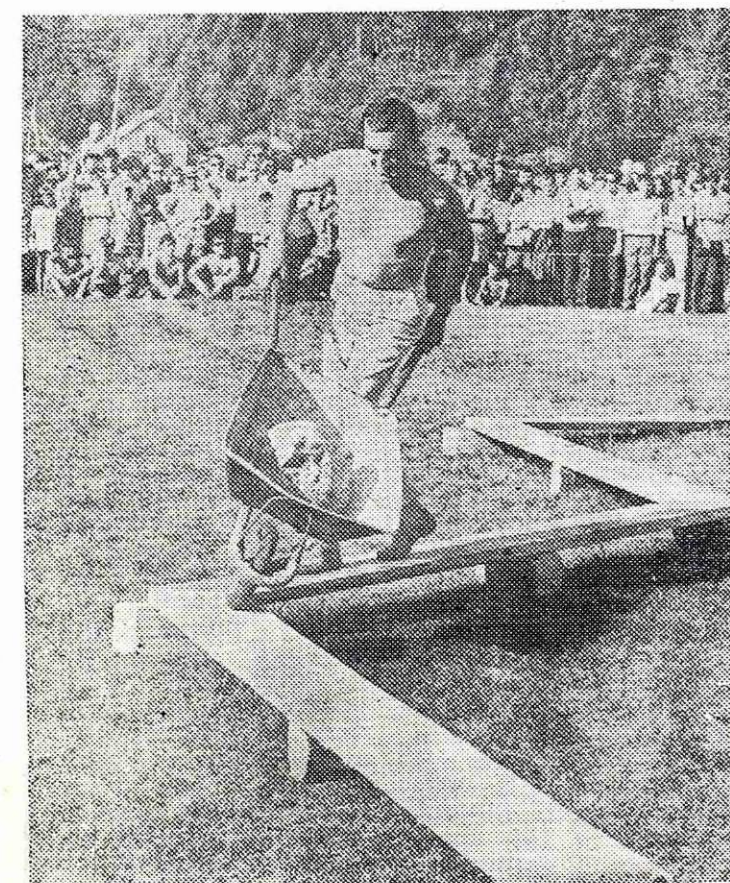
(Nadaljevanje prihodnjici)

Ovire so bile navidezno enostavne ...

Tudi nekaj spretnosti je bilo potrebno

Predpriprava za »šoferski« izpit

Zanimiv zabavno športni program na Poljanah

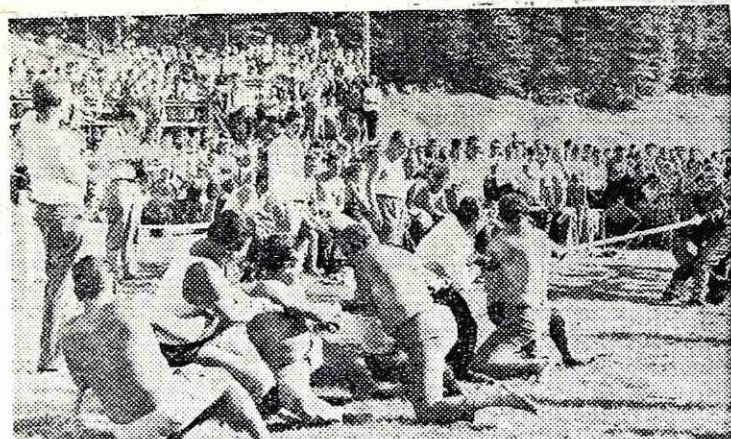
Zanimiv zabavno - športni program, ki ga je za popestritev prireditve na Poljanah pripravila komisija za športno rekreacijo, je med gledalci vzbudil veliko zanimanje. Tako so se številni obiskovalci že precej pred pričetkom tekmovanja zbrali okoli tekmovalnega prostora in nestrpno pričakovali prvega starta.

Za tekmovanje v vlečenju vrvi, poligonu in teku v vrečah so bile prijavljene ekipe iz strojnih delavnic, valjarne Bela, martinarne in HVŽ. Najprej je bilo na vrsti tekmovanje v premagovanju ovir, tako imenovani poligon. Tekmovalci so morali preteči 50 m dolgo stezo in pri tem premagati sedem postavljenih ovir, ki so bile sicer preproste, toda zanimive, tako da so tekmovalci, posebno pri premagovanju nekaterih ovir, zbuja med gledalci precej smeha in zabave. Pri tem tekmovanju so bili najhitrejši in najspretnейši tekmovalci ekipe iz strojnih delavnic. Za njimi so se uvrstili martinarji, nato tekmovalci iz HVŽ in valjarne Bela.

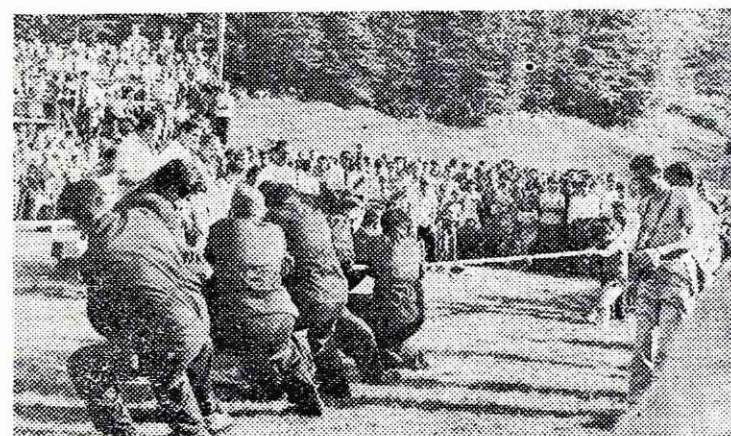
Tudi tek v vrečah je med gledalci povzročil veliko smeha in zabave. Največ uspeha pa so znova poželi tekmovalci iz strojnih delavnic. Na drugo mesto se je uvrstila ekipa iz HVŽ, nato martinarji in ekipa iz valjarne Bela.

Največje zanimanje je bilo za tekmovanje v vlečenju vrvi, kjer so posebno pozornost zbudili tekmovalci iz HVŽ, ki so kot pravi železarji dokazali, da je v slogi moč in z nekaj krepkimi potezi premagali vse nasprotnike. Najuspešnejše so se jim upirali martinarji, ki so jim z veliko volje in moči skušali odvzeti prvo mesto, vendar pa so na koncu vendarle morali priznati premoč nasprotnikov. Tretji so bili tekmovalci iz strojnih delavnic in četrti iz valjarne Bela. Tekmovanje v vlečenju vrvi je bilo zelo uspelo. Gledalci so bučno navijali za svoje ekipe. Ravno tako pa tudi za upokojene sodelavce z Javornika in Jesenic, ki so tudi pomerili svoje moči. Pri tem so se Jeseničani izkazali kot močnejši in enotnejši ter so tako dvakrat zapored premagali svoje nasprotnike.

Tekmovanje na Poljanah je pokazalo, da so te oblike športne aktivnosti zanimive in med delavci zelo priljubljene. Prav zato bi kazalo taka tekmovanja v naravi v bodoče še organizirati pogosteje in tudi bolj množično. J.

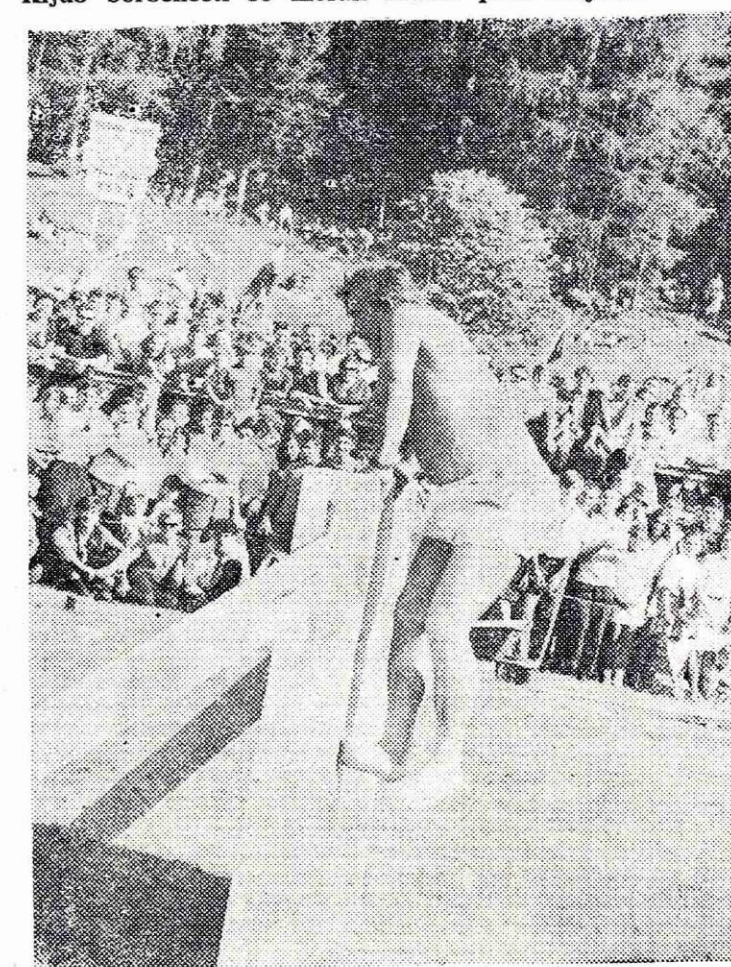
Najbolj zanimive so bile borbe v vlečenju vrvi

Tekmovalci iz HVŽ so bili zmagovalci

Kljub borbenosti so morali kloniti pred boljšimi

Kljub »trebuščku« je bila ovira premagana

Kaj homo gledali v kinu

Kino RADIO

2. in 3. avgusta meh. ital. barvni film **POJEM ZA PANCHACHA VILO**, v režiji Miguela Marayta, v glavni vlogi Carmen Sevilla, ob 17. in 19. uri.

4. avgusta amer. barvni CS film **JESEN CHEYNNNE**, v režiji Johna Forda, v glavni vlogi Richard Widmark, ob 19. uri.

5. in 6. avgusta ital.-jug. barvni film **TUJEC V MESTU**, v režiji Luisa Vangle, v glavni vlogi Tony Antony, ob 19. uri.

7. avgusta amer. barvni film **SEKS IN SAMOSTOJNA DEKLICA**, v režiji Richarda Quina, v glavni vlogi Toni Curtis, ob 19. uri.

8. avgusta amer. film **PRERIJA V PLAMENIH**, v režiji Tima Whelona, v glavni vlogi Randolph Scott, ob 17. in 19. uri.

9. avgusta amer. barvni film **MAT HELM LJUBI IN UBIJA**, v režiji Henryja Levina, v glavni vlogi Dean Martin, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

2. in 3. avgusta ital.-jug. barvni film **TUJEC V MESTU**, ob 18. in 20. uri.

4. in 5. avgusta meh.-italij. barvni film **POJEM ZA PANCHACHA VILO**, ob 18. in 20. uri.

6. avgusta amer. barvni film **SEKS IN SAMOSTOJNA DEKLICA**, ob 18. in 20. uri.

7. in 8. avgusta amer.-jug. film **KLETEV ENE ŽENE**, ob 18. in 20. uri.

9. avgusta amer. barvni film **DR. SIN**, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

2. avgusta amer. film **GOLA OSTRINA**

3. avgusta ital.-franc.-nem. film **OPERACIJA SAN GENARO**

7. avgusta meh.-italij. barvni film **POJEM ZA PANCHACHA VILO**

9. avgusta amer.-jug. **KLETEV ENE ŽENE**

Kino ŽIROVNICA

3. avgusta amer. film **GOLA OSTRINA**

6. avgusta meh.-italij. barvni film **POJEM ZA PANCHACHA VILO**

10. avgusta amer.-jug. film **KLETEV ENE ŽENE**

Kino KRANJSKA GORA

2. avgusta amer. barvni film **LOVCI NA SKALPE**

3. avgusta amer.-jug. film **KLETEV ENE ŽENE**

7. avgusta italij.-jug. barvni film **TUJEC V MESTU**

9. avgusta meh.-italij. barvni film **POJEM ZA PANCHACHA VILO**

ZAHVALA

Pevski zbor javorških upokojencev se najlepše zahvaljuje tov. Francu Sušniku in njegovi ženi s Koroške Bele za darovanih 10.000 S dan, ki sta jih darovala zboru za lastno uporabo. Najlepša hvala!

Za pevski zbor
Cene Ambrožič

ZAHVALA

Ob težki izgubi naše drage žene, mame, stare mame, sestre in prababice

MARIJE ŽAGAR

se iskreno zahvaljujemo zdravniku dr. Sajevidu za zdravljenje ter sestri Terlikarjevi. Zahvaljujemo se vsem sosedom na Murovi, stanovalcem bloka na Cesti revolucije 7 za vence in denarno pomoč, vsem ostalim darovalcem cvetja in vencev, kolektivom SOB Radovljica, hotela Pošta, Gorenjska občila za vence, pevcem za žalostinke, voznikom osebnih avtomobilov za prevoze in vsem, ki so drago mamu spremili na zadnji poti, sočustvovali z nami ter nam izrekli sožalje. Zahvaljujemo se tov. Markežu za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Zalujoči: mož Janez, hčerke Pavla, Vida, Ela in Mimi z družinami, sta Janko z družino, brat Andrej z družino ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob boleči in težki izgubi našega dobrega in skrbnega očeta, starega očeta, prastarega očeta, brata, tasta, svaka in strica

JANEZA SMOLEJA

se lepo zahvaljujemo gasilskemu društvu Koroška Bela za venec, častno stražo ob mrtvaškem odru in spremstvo na zadnji poti. Prav tako se zahvaljujemo tudi predstavnikom gasilskih društev Blejska Dobrava, Jesenice — mesto, Planina pod Goco, Smokuc in Zabreznica, ki so našega očeta spremili na Dobravo. Hvala govornikom tov. Tomažu Noču in predstavniku občinske gasilske zveze tov. Jožu Tresoglavu za poslovilne besede ob grobu. Hvala tudi pevcem za žalostinke!

Iskrena hvala sosedom za pomoč in vsem, ki so se prišli od njega posloviti doma, nam izrekli sožalje in z nami sočustvovali ter pokojnega spremljali na njegovi zadnji poti.

Za pozornost in pomoč lastnikom osebnih avtomobilov pri prevozu na pokopališče — tudi njim naša zahvala.

Prav za vse — prisrčna hvala.

Zalujoči: hčerke Anka, Julka z družino, Marica z družino, bratje Francé, Miha, Pavel z družinami, sestre Francka, Ivana in Tončka z družinami ter ostalo sorodstvo.

PREKLIC

Podpisani Franc Medja preklicujem besede, ki sem jih izrekel v Železarni na škodo Štefana Jerena, da je ponaredil potrdilo. S tem se tudi zahvaljujem, da je Štefan Jeren odstopil od nadaljnje tožbe.

Franc Medja

SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA SKUPŠČINA OBČINE JESENICE Oddelek za družbene službe

RAZGLAŠA

V zvezi s prejetim ponovnim opozorilom od republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo za poostreno kontrolo nad izvajanjem odredbe o prepovedi klanja telet in jaget obveščamo vse rejce telet in vse odkupne organizacije o naslednjih določilih:

1. Nobeno zdravo tele ne sme biti praviloma oddano v zakol, dokler ni doseglo teže najmanj 90 kg;

2. KZ in mesarsko podjetje ne smeta odkupovati telet lažjih od 90 kg, razen če jih KZ odkupi za pitanje;

3. Izjemoma je dovoljen zakol lažjih telet v slučaju obolenja ali prirojenih napak pri teletu ter obolenja ali drugih slabosti pri kravah — materah. Pri tem se upoštevajo tudi dvojčki;

4. Za take slučaje mora lastnik na dogonsko mesto prinesiti s seboj ustrezno potrdilo veterinarskega strokovnjaka, izdano najpozneje 1 dan pred dnevom odkupa;

5. Prepovedani so »črni zakoli« telet na domovih, tudi če je meso namenjeno lastnemu gospodinjstvu;

6. Veterinarska, živinorejska in tržna inšpekcija bodo nadzorovale in kontrolirale izvajanje teh določb. Kršitelji bodo predlagani v upravno kazenski postopek.

V izogib nevšečnostim na dogonskih mestih opozarjamo vse lastnike naj na odkupe ne pripeljejo telet lažjih od 90 kg, razen v slučajih navedenih v 3. in 4. točki tega razglasa.

V nasprotnem slučaju bodo teleta brez izjeme zavržena.

Veterinarski inšpektor
Anton Zavodnik

ZAHVALA

Ob nenadni smrti mojega dobrega moža

IVANA KOPORCA

se prav vsem, ki so se poslovili od njega na domu, poklonili vence in cvetje, izrekli sožalje, vsem sosedom in prijateljem, ki so kakorkoli pomagali in stali ob strani ter pokojnika spremili na njegovi zadnji poti, iz srca zahvaljujem.

Iskrena hvala dr. Mencingerju, vsem zdravnikom in strežnemu osebju internega oddelka jeseniške bolnice, ki so se trudili, da bi pokojniku podaljšali življenje.

Zalujoča žena Cilka
in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob prezgodnji smrti mojega moža, brata in strica

MATEVŽA POLJKA

se najlepše zahvaljujemo sosedom: družini Vohovi, Hvalovi, Uršičevi, Mavrarjovi in Črnetovi, ki so mam pomagali in darovali cvetje.

Iskrena hvala tudi godbenikom, pokojnikovim sodelavcem in tov. Juriju za poslovilne besede ob odprtem grobu ter za darovani venec.

Vsem še enkrat najlepša hvala za izrečena sožalja in pomoč.

Zalujoči: žena Justina, brat Tomaž z družino in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru plinske in vodne energije se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila med boleznijo zelo dobrodošla. Še posebej se zahvaljujem za 12 - dnevno bivanje v domu železarjev v Crikvenici, obenem pa tudi zahvala tovarniškemu odboru osnovne organizacije sindikata Železarne. Sodelavcem iz PIV želim novih delovnih uspehov z željo, da bi tudi sam čimprej nadaljeval z delom na svojem delovnem mestu.

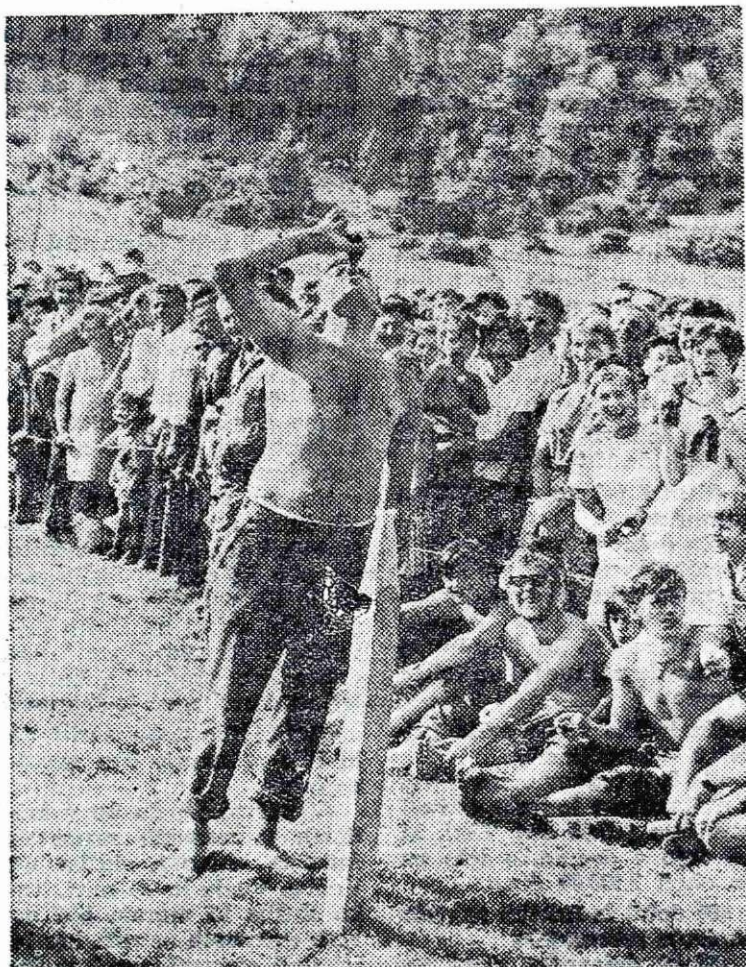
Stanko Krmelj
PIV

ZAHVALA

Sodelavcem na transportnih službah — vleka, se iskreno zahvaljujem za pozornost in darilo ob mojem odhodu v pokoj. Toplo se zahvaljujem tudi Jožetu Fracetu in sodelavkam Prežljevi, Živkovi, Rozmanovi, Kelvišarjevi in Šterkovi iz gostinske enote GEŽ za darila in pozornost ob mojem odhodu v pokoj.

Zofka Hribar

**Dopisujte
v Železarja**

Pijača se je v hudi vročini prilegla, vendar je šlo na sekunde.

Slalom za Češko koč

V nedeljo 27. 7. je bila na Ravneh na Češki koči tradicionalna tekma v slalomu v počastitev občinskega praznika Kranja. Tekmovanja so se udeležili smučarji iz Tržiča, Jesenic, Trbovelj, Beljaka, Škofje Loke, Jezerskega, Maribora, Ljubljane in Kranja.

Proga je bila dolga 300 metrov in je imela 32 vratic. Prvi tek je postavil Kranjčan Jože Blažič, drugega pa jeseniški trener Janez Šmitek.

Pri ženskah, ki niso bile ločene v starostnem razredu je prepričljivo zmagala mlajša mladinka Sonja Gazvoda. Vse druge Jeseničanke so padle, razen pionirke Veskovičeve, ki je bila diskvalificirana v prvem teku. V drugem pa je postavila tretji najboljša čas, kar daje upanje, da bomo morda tudi na Jesenicah uspeli vzgojiti katero dobro tekmovalko.

Pri članih so se za prvo mesto potegovali Jeseničani: Gašperšič, Pesjak, Leskošek in Zmitek ter Gazvoda, Soklič in Vertianz. Zaradi zelo tvegane vožnje so padli kar štirje. Zmagal je Gašperšič, ki je bil po prvem teku še le četrti, v drugem pa je z vožnjo na vse ali nič uspel nadoknaditi zamujeno. Omeniti velja Pesjaka, ki deli v končni razvrstitvi drugo mesto skupaj z drugouvrščenim

na državnem prvenstvu v slalomu Jožetom Gazvodo.

V razredu mladincev je potekala huda borba med Jeseničani samimi. Favorit Cerna Štraus ni dovolil, da bi prišlo do presenečenja. Žal je padel Marjan Vovk, ki je bil v prvem teku na tretjem mestu.

Ekipno so naši tekmovalci zmagali z veliko prednostjo pred Triglavom iz Kranja in tako že drugič osvojili prehodni pokal, ki pa ga tudi letos niso dobili, ker ga SK Branik še ni vrnil. Razglasitev rezultatov je minila v zelo klavrnem vzdušju. Diplom so dobili le zmagovalci. Menda bi lahko zbrali toliko denarja, da bi kupili nekaj diplom več, ker je to mladim tekmovalcem velika spodbuda za nadaljnje napore.

Rezultati:

Ženske:

1. Sonja Gazvoda, SK Jesenice — 71,4, 2. Eti Kurnik, TVD Tržič — 76,6, 3. Heda Bevc, SK Trbovlje — 79,0.

Člani:

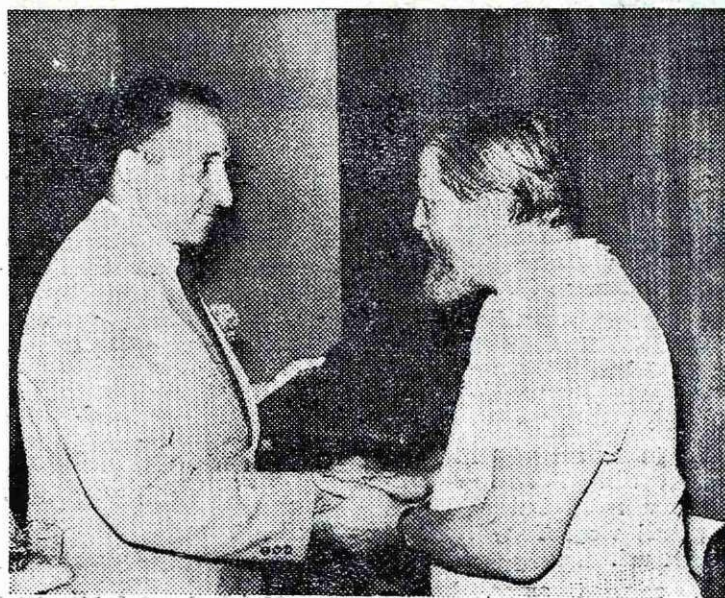
1. Milan Gašperšič, SD Jesenice — 57,8, 2.—3. Boris Pesjak, SD Jesenice — 58,0, 2.—3. Jože Gazvoda, SD Branik — 58,0.

Mladinci:

1. Cerna Štraus, SD Jesenice — 59,3, 2. Tomaž Bernik, SD Jesenice — 61,7, 3. Tomaž Ramuš, SD Jesenice — 64,3, 4. Herman Marguč, SK Enotnost — 65,8, 5. Janez Zupan, SD Jesenice — 66,9.

Ekipno:

1. SD Jesenice (Gazvoda, Gašperšič, Pesjak, Štraus, Bernik) 308,2, 2. SK Triglav 378,2. (J)

Med odlikovanci z ODLIČJEM 100 LET ŽELEZARNE je bil tudi akademik - slikar Božidar JAKAC. Direktor železarne mu predaja umetniško mapo slik in čestita.

Žival je najboljši prijatelj

Pravijo, kdor ima rad živali, ne more biti slab človek. To sem si mislila vsakokrat, kadarkoli sem videla, kako Cveto Jakelj dobro in potrpežljivo ravna s svojim psom. Zato tudi ni bilo čudno, da mu je pes ves čas sledil z zvestim pogledom. Cveto je član gorske reševalne službe pri Planinskem društvu Jesenice in še nikoli se ni zgodilo, da s svojim lavinskim psom ne bi odšel na reševalno akcijo, če so ga poklicali na pomoč. Od leta 1957 do danes se je samo enkrat zgodilo, da ni odšel na akcijo — zato ker je bil v tujini.

Cveto najraje govori o svojih štirinožnih prijateljih, kar pa ni čudno, saj je preživel skupaj z njimi že približno 35 let.

»Cveto, kdo ti je vsadil ljubezen do psov?«

»To je v meni že od malega. Ko sem imel 2 leti, sem dobil prvega psa. Ime mu je bilo Wolf. Sedanji pes, ki ga imam, je že tretji Wolf.«

»Katerega psa si imel najraje?«

»Činča sem imel rad čez vse, saj sva skupaj prežvela kar 13 let. Letos januarja mi je poginil. Takrat mi je bilo najhuje. Umrl je od starosti, ker nisem imel moči, da bi ga dal že prej ustreliti, čeprav so mi mnogi prigovarjali. Bila sva si največja prijatelja. Pravijo tudi: »Če iščeš prijatelja, ga ne išči med ljudmi, temveč si kupi psa.«

»Si že komu rešil življenje?«

»Življenj reševalci ne rešimo dosti. Ponavadi smo le še pogrebci. Kajti pokličejo nas prepozno, vsaj večinoma, da bi s psi še lahko rešili življenje.«

»Ali psa sam šolaš?«

Še vse sem šolal sam, za kar pa je potrebno veliko potrpljenja in veliko časa. Psa poskušam naučiti z lepo besedo vsega kar je potrebno in ne s surovostjo. Od tako vzgojenega psa lahko tudi več pričakuješ kot od tistega, ki je bil vzgojen s palico.«

»Na kolikih reševalnih akcijah si že bil?«

»Tega se več ne spomnim. Prejšnji teden sem bil skupaj z Zvonetom Ažmanom in Hrovatovim Nacem v Tirolah, kamor so nas povabili Avstrijci na mednarodne vežbe lavincev. Pokazalo se je, da naši psi kondicijsko daleč prekašajo avstrijske in da so tudi vztrajnejši in zanesljivejši.«

»Koliko lavinskih psov je v našem kotu?«

»Lani je nastopila kriza. Stara garda psov je odmirala, za vzgojo novega pa je potrebno dve do tri leta. Zato je nastala lani praznina. Letos pa imamo spet 8 lavinskih psov, ki so vsi sposobni za resne akcije. Zdaj imamo tudi več možnosti, da bomo rešili še živega človeka, ker bomo lahko za reševanje uporabljali tudi helikopter. Če najdeš človeka eno do dve uri po zasutju, je 80 % možnosti, da bo še živel, po šestih urah pa je le še 10 % možnosti.«

»Kateri psi so najboljši za reševalce?«

»Za dobrega lavinskega psa mi najbolj važna nasma. Čeprav so za to nekateri bolj dovzetni. Najboljši so nemški ovčarji, saj so inteligentni in fizično dovolj močni za velike napore.«

»In koliko stane mlad psiček z rodovnikom?«

»Za šest tednov starega psa z rodovnikom je treba odšteti približno 800,00 din. Tisti, ki ga dajo v dresersko šolo pa še okoli 2.500,00 din.«

»Si dobil že kakšno zahvalo za svoje reševanje?«

»Moja dejavnost sloni na prostovoljni bazi in zato je moja dolžnost, da grem, ka-

dar me pokličejo. Največja zahvala pa bi bila ta, če bi rešil življenje.«

»Kje vse si že bil s psi?«

»Na raznih tečajih v Švici in Avstriji ter po vsej Jugoslaviji. Leta 1957 je nastala prelomnica v lavinski službi. Takrat se je prvič praktično pokazalo, kaj zmorejo naši psi. Pripetila se je nesreča pod Korošico blizu Celja. Poklicali so nas šele takrat, ko so ponesrečenca iskali zaman že ves teden. Hrovatov Črt pa ga je zasledil že po dveh minutah. Verjetno bi se nesreča končala drugače, če bi nas poklicali takoj.«

»Pri reševanju si bil gotovo večkrat tudi sam v nevarnosti...«

»Večkrat, vendar mi še nikoli ni bilo žal, da sem se prepustil temu. Ves čas te žene sila, da bi čimprej prišel na kraj nesreče in da bi uspel najti človeka še živega. To bi bila tudi največja nagrada za ves trud. Najti človeka živega je na splošno želja nas vseh.«

»Se boš kdaj odpovedal reševanju v gorah?«

»Dokler bom pri močeh, že ne.«

»Kaj te teži...«

»To, da ni najti mladih, ki bi stopali po naši poti. So ljudje, ki nimajo prostora, da bi imeli pse, drugi pa nimajo potrpljenja. Nekateri izgubijo voljo tudi na težkih vajah, ki jih delamo na živem človeku. Nekateri namreč ne prenesejo tesnobe, ko so zakopani v snegu in jih psi iščejo. Vaje pa je treba delati na živem človeku. Kajti marsikateri pes dobro išče predmete, ko nareti na človeka, pa je zbežan.«

»Kaj bi bilo treba storiti, da bi bilo reševanje čim uspešnejše?«

»V načrtu je, da bo v kritičnih vremenskih razmerah dežurna lavinska služba na Vršiču, Voglu in Zelenici. Tak služba bi morala biti na vseh ogroženih mestih, kar bi bil tudi osnovni pogoj za rešitev še živega človeka.«

Z.

Kratke športne novice

Jeseniški hokejisti bodo 2. avgusta odšli na turnejo po Švici in Franciji. Odigrali bodo štiri tekme in sicer v Villarsu sur Ollon v Švici eno in v St. Gervaisu v Franciji bodo igrali dvakrat in enkrat v Grenobleu.

Na pot bo odšla nekoliko pomlajena ekipa s perspektivnimi igralci Kranjske gore.

Določeni so bili že pari za tekmovalce za Alpski pokal. V njem bo tekmovalo 6 ekip in sicer KAC iz Celovca, IEV iz Innsbrucka, Gardena Re-

coaro iz Ortiseja in Cortina Dori iz Cortine, ter HK Olimpija iz Ljubljane in HK Jesenice.

Tekmovanje bo potekalo po starem sistemu, da vsak igra z vsakim dvakrat. Jeseničani bodo imeli prvo tekmo že 29. 10. z večnim tekmeccem KAC, ki bo v Celovcu.

Jeseniški odbojkarji bodo tekmovali v II. zvezni ligi nekoliko oslabljeni. Zapustil jih bo Peter Rössler, ki bo v Tolminu služil svojo vojaško obveznost.

ŠPORTNE PRIREDITVE za občinski praznik

Da bi tudi športniki dostojno počastili občinski praznik 1. avgust, bodo organizirali več prijateljskih srečanj:

1. 8. ob 16. uri	bo plavalni dvoboj Rudar (Trbovlje) : Jesenice v kopališču v Ukovi;
2. 8. ob 15. uri	se bo na hokejskem igrišču Podmežakljo pričel rokometni turnir, na katerem bo sodelovalo pet ekip gorenjskih klubov;
2. 8. ob 20. uri	bo v domu TVD Partizan Jesenice zanimiva boksarska revija;
3. 8. ob 8. uri	se bo pričel odbojcarski turnir na igriščih Podmežakljo;
3. 8. ob 8. uri	bo mednarodni balinarski turnir v Bazi, na katerem bo sodelovalo kar 12 ekip;
3. 8. ob 9. uri	pa se bo pričelo odprto prvenstvo Jesenic v streljanju z vojaško puško.